

Södertörns högskola | Institutionen för Samhällsvetenskaper

Kandidatuppsats 15 hp | Socialt arbete | Höstterminen 2015

Programmet för social arbete med storstadsprofil

Hur hanterar socialtjänsten våld i nära relationer?

- En studie om hur socialarbetare hjälper våldsutsatta kvinnor

Av: Lina Khadoori och Anhaar Mezel

Handledare: Minoo Alinia

Abstract

Title: How do social services handle violence in relationships?

- A study about how social workers help abused women

Authors: Anhaar Mezel och Lina Khadhoori

The aim of this study is to find out the resources and support actions the social services in Stockholm offer women who are abused by men in partnerships and how the social workers experience their room to maneuver in order to help these women. In order to answer the aim of the study, we have analyzed interviews with staff who works in social services, specifically in family violence centers. To interpret our empirical data, we have used four different theories. These are power, empowerment, organizational theory and violence normalization process. The results of the study show that social services offer these abused women two types of aid and support; acute and long term support actions. The emergency/acute interventions are mainly sheltered housing. Long-term assistance efforts include counseling, housing priority, financial assistance and the protection of personal data. The results show that the social workers work is based on different methods and action plans in order to help abused women. Their work builds mainly upon the National Board of health and welfare guidelines and the social services law. However, their work is also based on motivational interviewing, CBT, SOC and empowerment. The results show that there are flaws in their work. Cooperation between various organizations, such as police and medical services are unsatisfactory. Time and resources in terms of money are insufficient to spread the knowledge about the problems and follow-up of cases after the end of a case.

Keywords: social service, social worker, abused women, men violence against women, resources and support actions

Sammanfattning

Titel: Hur hanterar socialtjänsten våld i nära relationer?

– En studie om hur socialarbetare hjälper våldsutsatta kvinnor

Författare: Anhaar Mezel och Lina Khadhoori

Syftet med studien är att ta reda på vilka hjälpinsatser som socialtjänsten i Storstockholm erbjuder kvinnor som utsatts för våld i nära relationer, samt hur socialarbetare upplever sitt handlingsutrymme för att hjälpa dessa kvinnor. Vi utgår från kvalitativa intervjuer med personal som arbetar i relationsvårdscentrum inom socialtjänsten för att besvara syftet. För att tolka empirin har vi använt oss av fyra olika teorier. Dessa är makt, empowerment, organisationsteorin och våldets normaliseringsprocess. Resultaten av studien visar att socialtjänsten erbjuder våldsutsatta kvinnor två typer av hjälp och stödinsatser, akuta och långsiktiga. De akuta insatserna är främst skyddat boende och de långsiktiga stödinsatserna är bland annat stödsamtal, bostadsförturer, ekonomiskt bistånd och skyddade personuppgifter. Resultaten pekar även på att socialarbetarna utgår från olika metoder och handlingsplaner för att kunna hjälpa våldsutsatta kvinnor på bästa sätt. Deras arbete bygger främst på Socialstyrelsens riktlinjer och socialtjänstlagen. Men det bygger även på motiverande samtal, KBT, KASAM och empowerment. Resultaten visar att det finns brister i detta arbete. Samarbetet mellan olika organisationer som till exempelvis polis och sjukvård är otillfredsställande. Tid och resurser i form av pengar är otillräckliga för att sprida kunskapen om problematiken och uppföljning av ärendena efter avslutad insats.

Nyckelord: socialtjänsten, socialarbetare, våldsutsatta kvinnor, mäns våld mot kvinnor, resurser och hjälpinsatser

Förord

Vi har valt att genomföra uppsatsen genom att formulera, diskutera och skriva gemensamt. Det har varit ett givande samarbete, därmed vill vi tacka varandra för uppvisat tålamod och engagemang. Vi vill även passa på att tacka handledaren Mino Alinia, lektor för institutioner för samhällsvetenskaper, för uppvisat stöd och hjälp under arbetets gång, samt intervjupersonerna som deltagit med sin värdefulla information.

Anhaar Mezel och Lina Khadhoori

2016-01-04

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	2
1.2 Uppsatsens disposition.....	2
2. Bakgrund	2
2.1 Mäns våld mot kvinnor i nära relationer.....	3
2.1.1 Olika dimensioner av våld	3
2.1.1.1 Fysiskt våld.....	3
2.1.1.2 Psykiskt våld	4
2.1.1.3 Objektivt våld.....	4
2.1.1.4 Sexuellt våld.....	4
2.2 Socialtjänstens uppdrag	5
2.3 Relationsvårdscentrum.....	5
2.4 Utmaningar inom socialt arbete	6
3. Tidigare forskning	6
3.1 Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor	7
3.2 Våld i nära relationer	8
3.3 Dödligt våld mot kvinnor i nära relationer	9

4. Teori	10
4.1 Makt	10
4.1.1 Strukturell och intentionell makt	11
4.1.2 Diskursens makt.....	12
4.2 Empowerment	13
4.2.1 Marknadsorienterad och liberal empowerment	14
4.3 Organisationsteori	15
4.3.1 Samordning och arbetsdelning.....	15
4.4 Våldets normaliseringsprocess.....	16
5. Metod	17
5.1 Kvalitativa intervjuer	17
5.2 Urval	18
5.3 Tillvägagångssätt	19
5.4 Genomförande av intervjuer	19
5.5 Kodning av material.....	20
5.6 Metodstrategi	21
5.7 Trovärdighet och tillförlitlighet	21
5.8 Analytisk utgångspunkt	22

5.8.1 Hermeneutik.....	22
5.9 Etiska hänsynstaganden	23
6. Resultat och analys	23
6.1 Normalisering av våld i nära relationer	23
6.2 Samhällsstruktur och förändring.....	25
6.3 Makt och empowerment	29
6.4 Samordning och samverkan	31
6.5 Resurser och hjälpinsatser.....	35
7. Slutsats	38
8. Diskussion	39
9. Referenser	42
Bilaga.....	46

1. Inledning

Mäns våld mot kvinnor berör ett antal myndigheter och kommunernas socialtjänst är en viktig aktör för dessa kvinnor. Enligt socialtjänstlagen har kommunerna ansvaret för att våldsutsatta kvinnor får stöd (SOU, 2006:21).

Våld mot kvinnor är ett sammansatt och mångfacetterat problem. Det omfattar rättsliga, sociala, hälso- och sjukvårdsaspekter. Våldet kan orsaka många negativa konsekvenser för den enskilde, dennes barn och närstående som befinner sig i våldets närhet. Förutom det medför våldet samhällsekonomiska konsekvenser. Socialtjänsten är den myndighet som har det främsta ansvaret för att angripa och söka lösningar till sociala problem och hjälpa de som är i behov av hjälp. En del i detta ansvar ligger i att utveckla metoder som ger skydd och stöd till våldsutsatta kvinnor och deras barn. Socialtjänsten har också ansvar att utforma detta sociala arbete så att det även inkluderar männen och deras ansvarstagande för sitt våldsbeteende (Socialstyrelsen, 2009). Om en kvinna utsätts för våld av en person som står henne nära, har hon möjlighet att få stöd och hjälp av socialtjänsten beroende på den stadsdelsförvaltning hon tillhör. Om den utsatta kvinnan har barn så kan barnen också få enskilt stöd. Är de våldsutsatta kvinnorna i behov av omedelbar skydd och måste lämna sina hem, kan de efter ett beslut från socialtjänsten få en plats i skyddat boende. Detta fungerar som en tillfällig lösning där kvinnorna får hjälp med bland annat information om samhället, stöd i rättsprocesser samt möjlighet till stödsamtal (Stockholms stad, 2014).

Mäns våld mot kvinnor i nära relationer berör flera aktörer och leder oftast till svåra sociala problem. Exempel på dessa är social isolering, ekonomiska svårigheter, bostadslöshet, sjukskrivningar och familjerättsliga problem (SOU, 2006:65). Därmed kan kvinnor bli berörda av socialtjänstens insatser och ansvar till följd av dessa problem. Det är därför av stor vikt att analysera socialtjänstens ansvar gentemot behövande kvinnor, särskilt de kvinnor som utsätts för våldsrelaterade brott vilket är syftet med uppsatsen. Anledningen till det valda ämnet (mäns våld mot kvinnor i nära relationer) är att det är ett problem som kan drabba alla kvinnor oavsett ålder, etnicitet eller kultur. Eftersom socialarbetarna inom socialtjänsten är viktiga aktörer som först och främst stödjer våldsutsatta kvinnor är det därför av stor vikt för det framtida arbetet att lyfta

fram hur dessa arbetar med problematiken. Därför vill vi som kvinnor och blivande socionomer veta vilka möjligheter och brister det finns i dag för att kunna motverka dessa i framtiden, samt sprida denna kunskap vidare till andra professioner.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att ta reda på vilka hjälpinsatser som socialtjänsten i Storstockholm erbjuder kvinnor som utsätts för våld i nära relationer, samt hur socialarbetare upplever sitt handlingsutrymme för att hjälpa dessa kvinnor. Nedanstående frågeställningar används som underlag för studien.

– Vilket stöd från socialtjänsten (i Storstockholm) finns tillgängligt för kvinnor som utsätts för våld i nära relationer?

– Hur upplever aktörer från socialtjänstens relationsvårdscentrum sitt handlingsutrymme för att hjälpa kvinnor som utsätts för våld i nära relationer?

1.2 Uppsatsens disposition

Efter det inledande avsnittet följer en bakgrund för socialtjänstens uppdrag inom det valda ämnet och en förklaring av olika dimensioner av våld. Därefter följer en beskrivning av tidigare forskning samt olika teoretiska utgångspunkter som har en direkt koppling till det valda ämnet och syftet med uppsatsen. Längre fram diskuteras metodologin för studien där det framgår hur författarna har gått tillväga för insamlingen av empirin. Sist redovisas resultatet med uppsatsen samt analys, slutsats och diskussion som helhet.

2. Bakgrund

I detta avsnitt har vi valt att ge information om vad mäns våld mot kvinnor är, både allmänt samt i nära relation. Vi har även valt att beskriva vilka dimensioner av våld det finns samt vad socialtjänstens uppdrag är och vad det innebär. Sist beskrivs hur socialarbetarna bör förhålla sig till våldsutsatta kvinnor i sin kommun och vilka utmaningar de kan stöta på i sitt arbete.

2.1 Mäns våld mot kvinnor i nära relationer

Margareta Hydén beskriver i sin bok *Kvinnomisshandel inom äktenskapet* (1995) att mäns våld mot kvinnor är ett problem för oss alla. Det är ett problem för den misshandlade kvinnan eftersom det påverkar hennes liv och hälsa (Hydén, 1995:11–12). Enligt FN:s regler definieras våld mot kvinnor som ”varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i eller sannolikt kommer att resultera i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller sådant lidande för kvinnor, innefattande hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet” (Amnesty, 2004:5). Våld mot kvinnor kan ske av närstående män som är bekanta för kvinnan. Kvinnor kan råka ut för brott och våld på arbetsplatsen, i skolan, på krogen, på gatan med mera. I Sverige sker dock det mesta av våldet mot kvinnor i kvinnans egen bostad eller någon annans (Amnesty, 2004:3-5). Hydén diskuterar att våld i nära relationer existerar inte enbart i heterosexuella relationer och utövas inte bara av män, däremot förekommer mäns våld mot kvinnor i betydligt större utsträckning än andra relationsvåldstyper. Idag är det ett omfattande samhällsproblem (Hydén, 1995:165). Våldet kan också påverka utövaren på ett negativt sätt eftersom det kan leda till att utövaren blir stigmatiserad och isolerad. Hydén anser att våldshandlingen, alltså kvinnomisshandel är en social process. Denna sociala process anses vara ett samhälleligt fenomen som är föränderligt och uppbyggt av en eller flera faser. Ett exempel på detta är ”när en kulturell regel som förskriver att män är överlägsna kvinnor i kraft av sitt kön legitimeras mäns förtryck av kvinnor” (Hydén, 1995:50).

Per Isdal beskriver i sin bok *Meningen med våld* (2001), att relationsvåld är våld som sker i relationer där en partner är starkare än den andra personen i förhållandet. Därmed har den starkare personen mer makt och kontroll (Isdal, 2001:191). I uppsatsen kommer vi utgå från mäns våld mot kvinnor i nära relationer som innebär att kvinnan har eller har varit i en relation med mannen som utsätter henne för våld.

2.1.1 Olika dimensioner av våld

2.1.1.1 Fysiskt våld

Den vanligaste formen av våld är fysiskt våld. Det är varje form av oönskad fysisk beröring och fysisk handling som skadar och orsakar fysisk smärta. En handling som leder till att en människa

får skador på kroppen synliga och/eller osynliga, till exempel blåmärken i ansiktet eller mot revben och bröst. Det kan även vara sparkar och örfilar (Isdal, 2001:43; Scheffer Lindgren, 2013:9).

2.1.1.2 Psykiskt våld

Psykiskt våld är alla former av nedvärderande ord och/eller handlingar som används mot en person om dennes egendom eller människovärde. Dessa syftar till att skada, skrämja eller kränka personen för att styra eller dominera över denna. Det kan vara direkta hot om fysiskt våld och våldsamma konsekvenser eller indirekta hot om till exempel självmord eller hot riktat mot annan närstående, husdjur eller egendom. Psykiskt våld kan även innebära begränsningar för den våldsutsatta kvinnan exempelvis rörelsefriheten (Isdal, 2001:47; Scheffer Lindgren, 2013:8).

2.1.1.3 Objektivt våld

Objektivt eller strukturellt våld handlar om obalans mellan maktfördelningen i exempelvis hushållet. Det kan även handla om kroppshållning och kroppsuttryck som skapar rädsla och upplevs som ett hot om våldsamma konsekvenser och/eller påminner om tidigare erfarenheter av fysiskt våld (Scheffer Lindgren, 2013:9).

2.1.1.4 Sexuellt våld

Sexuellt våld är den mest psykologiskt nedbrytande våldsformen eftersom den drabbar människans mest privata aura. Det handlar om att individen tvingas till deltagande i eller se på sexuella handlingar mot sin vilja. De handlingar som uppfattas av personen som sexuellt kränkande är sexuellt våld. Sexuella övergrepp kan inkludera våldtäkt, tvång att utföra sexuella handlingar som man inte vill utföra eller tvång att ha sex med andra personer (Isdal, 2001: 43-45; Scheffer Lindgren, 2013:9).

2.2 Socialtjänstens uppdrag

En av de myndigheter som bär det största ansvaret för att hjälpa människor i nöd i vårt samhälle är socialtjänsten. Deras uppgift består främst i att angripa och finna lösningar till olika sociala problem som dyker upp i samhället. En del i detta ansvar bygger på kunskapen och möjligheten att utveckla metoder som ska skydda och stödja människor, bland annat kvinnor som utsätts för våld (Socialstyrelsen, 2009:7). Socialtjänstens ansvar gentemot individerna regleras och anges i lagarna, särskilt i socialtjänstlagen. Det anges i bland annat första paragrafen i kap. 2 SoL, där beskrivs att kommunen bär det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de är i behov av (SoL, 2:1 §). En annan paragraf i lagtexten som särskilt belyser hjälpen för kvinnors utsatthet är följande:

Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsätts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation (SoL, 5:11 §).

Socialtjänstlagen 3 kap. 1§ beskriver att de uppgifter som socialnämnden bär ansvaret för är bland annat att sprida information om att socialtjänsten finns i kommunen samt vad de har för uppgifter. Socialarbetarna ska även genom uppsökande verksamhet och på andra sätt främja förutsättningar för goda levnadsförhållanden genom råd, stöd, vård, omsorg och service för de som behöver (Sveriges Riksdag, 2015).

2.3 Relationsvåldscentrum

Relationsvåldsteamet är en särskild verksamhet inom socialtjänsten i Stockholms kommuner. De erbjuder råd och stöd till personer över 18 år som har varit eller är utsatta för våld i nära relationer. Dit kan de som bor i Stockholms kommuner vända sig för stöd och hjälp.

Relationsvåldsteamet erbjuder bland annat krissamtal, motiverande stödsamtal, rådgivning via telefon, information och hjälp med rättsprocesser. Detta sker med hjälp av olika samarbeten mellan polismyndigheter, åklagarmyndigheter och andra organisationer i allmänhet i Stockholms stad (Stockholms stad, 2014).

2.4 Utmaningar inom socialt arbete

Att arbeta som socialarbetare kan medföra vissa utmaningar inom yrket. Socialarbetaren har en maktposition i sitt professionella yrke där hens uppgift är att hjälpa människor som befinner sig i en svag och utsatt situation så att de kan bryta sig loss ur denna. Hen ska kunna motverka ojämlikheter och sociala orättvisor som ger upphov till maktlöshet och marginalisering i samhället (Askheim & Starrin, 2007:206). Socialarbetaren bör därmed representera både den förvaltning hen arbetar i samt de klienter socialarbetaren möter i sitt dagliga arbete. Ibland kan socialarbetaren befinna sig i en situation där hen känner att det är svårt att på ett professionellt sätt arbeta inom socialtjänsten. Dessa svårigheter kan uppkomma då myndighetsutövningen innebär ett visst förhållningssätt som nedvärderar minoritetsgrupper utan att socialarbetaren uppmärksammar detta. Det leder till ”att man som socialarbetare själv inte märker att man själv har fördomsfulla attityder till vissa grupper och dess negativa värderingar blir styrande i det sociala arbetet” (Ibid. 207). Allt detta kan leda till att klienterna inte får tillgång till den hjälp eller service de behöver och har rätt till. Andra problem som en socialarbetare kan möta i sitt yrke är krockar mellan sin vilja att hjälpa individer och de olika regler och lagar som kan begränsa hens handlingsutrymme. Detta ställer höga krav på att socialarbetaren bör vara medveten om sin egen position, vad som styr det egna arbetet samt vilka värderingar och mål hen har med arbetet (Ibid. 209).

3. Tidigare forskning

Sektionen för tidigare forskning handlar om tre olika studier som belyser ämnet mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Den första handlar om en utredning om vad socialtjänsten gör för att hantera problematiken. Den andra beskriver utvecklingen av mäns våld mot kvinnor, vilka som söker hjälp och vilken hjälp de söker. Den tredje handlar om att våld är ett allvarligt problem som leder till döden i flera våldsutsatta kvinnoärenden. Dessa valda studier anses grundläggande för ämnets upplysning. Våra valda studier inom sektionen för tidigare forskning bygger på nyckelord som *våld i nära relationer*, *våldsutsatta kvinnor*, *mäns våld mot kvinnor*, *socialtjänstens stöd och hjälp till våldsutsatta kvinnor*. Dessa nyckelord söktes i olika databaser som Södertörns högskolebibliotek (söderscholar), BRÅ samt google scholar.

3.1 Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor

Statens offentliga utredningar har gjort en utredningsstudie i syfte att kartlägga och undersöka hur kommuners stöd ser ut för våldsutsatta kvinnor samt deras barn. Utredaren ska även analysera i vilken grad dessa utsatta kvinnor får hjälp samt vilket ansvar kommunerna har gentemot dessa kvinnor och vad det omfattar i enlighet med socialtjänstlagen. Därefter ska förslag lämnas till hur stödet bör vara utformat för socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor samt deras barn för att stödja dem på ett effektivt sätt. Förslagen ska ligga till grund för hur kommunernas ansvar ska motsvara lagarna samt hur deras arbete kan utökas och förbättras (SOU, 2006:21).

Utredningen visar på att det finns två typer av hjälpinsatser som socialtjänsten arbetar med, långsiktiga och akuta. Båda är av stor vikt, dock anses de långsiktiga viktigare i någon grad. Hjälpinsatserna är dock inte alltid möjliga för socialarbetarna att framställa. Enligt utredningen anser socialarbetarna att de har för lite utrymme för att kunna bidra till det långsiktiga arbetet med våldsutsatta kvinnor. Dels är det brist på resurser och dels för lite tid att tillsätta för den sortens arbete. Andra anledningar enligt uppgifter är att det inte finns tillräckligt med befolkningsunderlag för några långsiktiga insatser så som gruppverksamheter (SOU, 2006:11).

En av de allra vanligaste insatserna som socialtjänsten erbjuder våldsutsatta kvinnor är ekonomiskt bistånd. Även kvinnor som har ett arbete och en inkomst kan i vissa akuta situationer komma att behöva denna insats under en specifik period. De frivilliga organisationerna påpekar att socialtjänsten har brister i flexibiliteten då de styrs för mycket av de strikta budgetramarna gällande det ekonomiska biståndet. Detta kan försvåra situationen för kvinnorna som redan befinner sig i en utsatt situation. En annan insats som de flesta kommuner säger sig ha möjlighet att erbjuda behövande kvinnor är skyddat boende. Dock har utredningen kommit fram till att det finns olika problem relaterat till det skyddade boendet. Flera kommuner anger att de har brist på jourlägenheter och att man därmed förlitar sig mer på kvinnojourer (SOU, 2006:11).

De stödinsatser som socialtjänsten erbjuder kan icke kvantifieras, det vill säga att det inte går att veta i vilken omfattning dessa stödinsatser erbjuds vilket är en brist. Det förs inte heller någon statistik över vilka insatser som erbjuds våldsutsatta kvinnor och deras barn. Det förs inte heller

någon statistik på hur många kvinnor de möter i sitt dagliga arbete. Dock finns det statistik som visar vilka organisationer som dessa utsatta kvinnor väljer att vända sig till (SOU, 2006:219).

Lundgren m.fl. (2001) redovisar i sin studie andelen kvinnor som har valt att vända sig till olika instanser förutom polisen. De instansalternativ som framställs är brottsofferjouren, kvinnojour, socialjour, socialsekreterare, advokat, psykiatrin, familjerådgivning, annan sjukvård eller annan instans. Totalt frågades 1373 personer varav en tredjedel av kvinnorna sökte hjälp för att de lever eller har levt med en man/sambo som utövat våld mot dem. 13 procent har vänt sig till psykiatrin, 9 procent till annan sjukvård, 12 procent har vänt sig till familjerådgivning, 11 procent till advokat, 9 procent sökte hjälp hos en socialarbetare, 5 procent hos kvinnojour, 4 procent vände sig till en socialjour och slutligen 2 procent vänt sig till en brottsofferjour (Lundgren m.fl. 2001:51).

3.2 Våld i nära relationer

Våld i nära relationer är ett samhällsproblem. För att kunna minska lidandet och lösa problemet behöver vi belysa och få mer kunskap om det, det vill säga dess orsak och konsekvenser. Våren 2014 genomfördes en nationell kartläggning av brott i nära relationer. Syftet med studien är att se hur utsattheten för brott ser ut i Sverige, få bättre kunskap om vilka brott det rör sig om och om människorna som blir utsatta för dessa (Frenzel, 2014:6). I denna studie definieras nära relation som ”parrelation som varat minst en månad” (Frenzel, 2014:18). Resultaten av denna studie visar att under 2012 utsattes 7 procent av vuxna i Sverige för brott i nära relationer. Det är fler kvinnor som blir utsatta för grövre våld jämfört med män. Resultaten av studien visar att det är 29,1 procent kvinnor som har sökt eller behövde söka tandläkare, läkare och sjuksköterska jämfört med män som motsvarar 2,4 procent. När det gäller kvinnornas utbildningsnivå visar resultaten av denna studie att de kvinnor som har en eftergymnasial utbildning inte utsätts för våld i lika stor utsträckning jämfört med kvinnor som inte har det. 8,4 procent av de kvinnor som har högst förgymnasial utbildning uppger att de har blivit utsatta för våld jämfört med kvinnor som har eftergymnasial utbildning som motsvarar 6,0 procent (Frenzel, 2014:52). Samtidigt visar resultaten att det inte finns några skillnader mellan personer som utsätts för våld med svensk-

respektive utlandsbakgrund. Däremot visar resultaten av denna kartläggning att det finns stora skillnader gällande ekonomiska förutsättningar.

Denna kartläggning visar att det är få personer som har kontakt med socialtjänsten gällande våld i nära relationer, 7 procent kvinnor och 3,5 procent män. Samtidigt visar resultaten av denna kartläggning att det är fler kvinnor som har kontakt med någon jourverksamhet jämfört med män. Resultaten visar även att det är fler kvinnor än män som anser att de inte har fått den hjälp och det stöd de behövde, 11,4 procent av kvinnorna har upplevt detta jämfört med män som motsvarar 4,4 procent (Frenzel, 2014:81–83). Slutligen visar resultaten att det är många som har blivit utsatta för våld i en nära relation som inte polisanmäler händelsen. Kvinnor som anmäler våldshändelser ligger på 4,9 procent motsvarande 2,9 procent av männen. Enligt studien relateras anledningen till dessa låga siffror att våldet ses som en småsak enligt de utsatta och att de reder ut händelsen på egen hand (Frenzel, 2014:98).

3.3 Dödligt våld mot kvinnor i nära relationer

Våld mot kvinnor är som vi tidigare nämnt ett stort problem i samhället, därför är behovet av kunskap inom området stort. Under 2007 släppte BRÅ en rapport om utvecklingen av konsekvenserna för våld mot kvinnor i nära relationer. Syftet med rapporten är att ge kunskap om karaktären av det dödliga våldet mot kvinnor i nära relationer samt utvecklingen av denna brottstyp (Rying, 2007:8). Under perioden 1990-2004 fanns det i Sverige 253 fall där kvinnor dödades av en man i en nära relation. Detta betyder att det är 17 kvinnor som har blivit offer för en man som de känner, har eller har haft en relation med (Rying, 2007:21).

Enligt studien är svartsjuka och separation vanliga orsaker och motiv till våld mot kvinnor. Minst 40 procent av de kvinnor som dödades i en nära relation, dödades i samband med separationen. I 60 procent av fallen dödades offren (kvinnorna) i samband med en kombination av både separation och svartsjuka. Studien visar att kontroll över kvinnan är det dominerande motivet till våld mot kvinnor i nära relationer (Rying, 2007:23). Studien visar också att gärningsmännen oftast har en kriminell bakgrund och stämplas med låg status. I nästan hälften av mordfallen är gärningsmannen antingen arbetslös, förtidspensionerad eller hade/har beredskapsarbete (Rying, 2007:31). Studien visar också att det dödliga våldet mot kvinnor i en nära relation har minskat

med åtminstone 20 procent under perioden 1990-2004 jämfört med perioden 1971-1980. Enligt studien relateras anledningen av denna minskning till en ökad medvetenhet om att våld mot kvinnor är ett stort samhällsproblem. Andra anledningar till denna minskning beror på lagändringar och ökning av kvinnojourer. En annan intressant faktor som ledde till denna minskning är framstegen inom sjukvården och de ökade medicinska kunskaperna som gjorde att fler våldsoffer räddats (Rying, 2007:44–45).

4. Teori

De teoretiska utgångspunkterna för detta arbete är maktbegreppet, empowerment, organisationsteori samt våldets normaliseringsprocess. Dessa utgångspunkter ligger som grund för tolkningen av studiens resultat. Maktbegreppet kommer att användas för att analysera bakomliggande orsaker till våldets uppkomst samt relationen mellan socialarbetare och klient. Empowerment kommer att användas för att belysa socialarbetarens arbetssätt gentemot utsatta kvinnor. Organisationsteorin använder vi för att undersöka socialtjänstens funktion samt hur samarbetet ser ut både inom och utanför organisationen. Våldets normaliseringsprocess använder vi för att förklara varför våldet mot kvinnor fortsätter att ske. Teorierna delas in enligt ovannämnda kategorier för att underlätta läsning.

4.1 Makt

Makt är ett begrepp som kan definieras på olika sätt. Enligt Bauman och May (2004) handlar makt om människors möjligheter att handla och förmågan att kontrollera sina handlingar. Alla människor har dock inte samma möjlighet eller förmåga att kontrollera sina handlingar. Eftersom detta i högre grad bestäms av friheten att bestämma över sitt beteende i ett samhälle. Alla människor har därmed inte samma grad av självbestämmandefrihet. Detta leder i sin tur till obalans och skapar sociala ojämlikheter i samhället som gör att vissa människor har större makt och handlingsfrihet än andra. Den individ som har makt har därmed flera alternativ att välja mellan och en högre grad av självbestämmandefrihet jämfört med andra som har mindre makt att bestämma över sitt liv (Bauman & May, 2004:89). Skau (2010) tolkar Max Webers definition av makt där hon beskriver att ”makt behöver inte utövas för att existera; den består i själva möjligheten att få sin vilja igenom” (Skau, 2010:36). Enligt Skau behöver makten i sig inte vara

någonting dåligt eller ondskefullt eftersom makt kan användas till olika syften. Det vill säga att den kan användas för att skada eller hjälpa någon. Detta bestäms i sin tur av vem som har makten och vilka val denna person gör (Ibid).

4.1.1 Strukturell och intentionell makt

Franzén (2010) beskriver de två begreppen intentionell och strukturell makt. Han beskriver att dessa är två maktbegrepp som vi ofta stöter på i vardagen. Den strukturella makten ”är makt som ett bestämt förhållande mellan två eller flera parter” (Franzén, 2010:87). Det vill säga att någon ”härskar över, behärskar någon annan” (Ibid.). Den strukturella makten handlar om att maktfrågan gäller både över- och underordning som finns i samhället och som kan ligga i att den ena personen exempelvis förfogar över mer kunskaper eller har ett visst yrke som innebär högre makt än andra. Det handlar helt enkelt om att makten gäller och utformar sig genom överlägsenhet av exempelvis samhällsstrukturer. Enligt den strukturella maktformen består samhället av en strukturerad ordning av förhållanden mellan olika positioner som fördelar samhällets individer i olika och ojämlika positioner, exempelvis etnicitet och klass (Ibid.). Det som är centralt för denna synvinkel är kraften i maktbegreppet. Det kan alltså med andra ord innebära att den individ som hamnat i underlägsenhet själv ska söka sig ur sin underlägsenhet utan hjälp från samhället eller ändring av dess struktur. Därmed skiljer sig denna synvinkel från intentionell makt som fokuserar på att makten ligger i den enskildes vilja att handla på ett visst sätt.

Den intentionella makten handlar om att det är en aktör, ett handlande subjekt som har makten att bestämma över någon. Det vill säga att makten i detta fall kan vara en person, en grupp, en organisation eller sammanslutning av organisationer eller nationer. Alltså är det ett subjekt som har mer eller mindre makt beroende på situationen. Den som har makt i detta avseende har ett bestämt mål och handlar med en bestämd avsikt. Det handlar om till skillnad från strukturell makt inte bara om makten mellan två aktörer, alltså makten för sig, utan här handlar det om att makten anses vara medel för att nå ett visst syfte. Detta ställer dock krav på subjektet att vilja styra och har kraft att göra så, annars vore makt i detta sammanhang meningslöst (Franzén, 2010:87).

Relationell makt är en sammansättning av både den strukturella och den intentionella makten. Franzén (2010) beskriver att relationen mellan exempelvis socialarbetare och klient tillhör den relationella maktformen. Med det menar han att det redan från början, innan dessa två aktörer möts, finns en ojämn maktrelation eftersom socialarbetare är medveten om att klienten befinner sig i en svag position och är i behov av hjälp, vare sig han vill det eller inte (Franzén, 2010: 89-93). Man kan säga att den relationella makten består i att relationen mellan subjekten eller aktörerna är förutbestämd, samtidigt som den är föränderlig då förhållandet mellan dessa två aktörer kan variera. Det som är grundläggande för denna typ av maktform är att makten återfinns i varje slags relation, att det förefaller genom relationerna samt att det bidrar till att åstadkomma någonting, alltså att något upprätthålls eller skapas. Allt är inte makt, det är inte heller något medel eller ett verktyg att erövra för att använda och härska, det innebär inte heller att det alltid är något negativt. Franzén menar vidare att makten inte står i motsats till frihet, den kan däremot främja eller begränsa friheten (Ibid.).

4.1.2 Diskursens makt

En annan typ av makt är diskursmakt som enligt Franzén (2010) består av bilder och ord. Han syftar på att dessa diskurser skapar en slags beskrivning på hur vi ska tolka och förstå saker samt hur dessa diskurser kan leda till att vissa saker utesluts ur vår förståelse. Han beskriver vidare att orden kan skapa ”vinnar-” och ”förlorardiskurser”, ord som är varandras motsats. Exempelvis orden bra/dålig, ny/gammal och kunskap/okunskap. Bra, ny och kunskap tillhör kategorin ”vinnare” medan motsatsorden tillhör kategorin ”förlorare”. Förlorar- och vinnardiskurserna skapar en form av identitet eller stereotyp som kan kallas för fördomar. Vi kan påvisa vilken makt dessa har genom att titta på hur ett visst ord tolkas och förstås eftersom de oftast tas för givet (Franzén, 2010: 95-97). Diskursens makt handlar inte bara om vilka ord eller bilder personer använder, utan det handlar också om vilken ordning dessa bilder och ord kommer i. Därmed kan motstånd av dessa diskurser vara möjligt, det vill säga att det finns förlorardiskurser som kan vändas och bli vinnardiskurser (Ibid. 96–98).

4.2 Empowerment

Empowerment omfattar ordet power som innebär styrka, makt och kraft på svenska. Människan vill komma med förslag och säga vad den tycker om olika angelägenheter och vill även gärna ha kontroll och inflytande över sitt liv. Ordet empowerment innefattar även tankar om olika egenskaper till exempel självförtroende, socialt stöd, stolthet, delaktighet, egenkontroll, skicklighet, autonomi med mera (Askheim & Starrin, 2007:9). Empowerment betyder enligt Askheim och Starrins tolkning (2007) att tillägna sig styrka, kraft och makt. Alltså ska individer eller grupper som befinner sig i en svag situation införskaffa sig styrka som kan ge dem kraft att bryta sig loss ur sin hjälplöshet. Detta ska vara gynnande för de för att motstå ogynnsamma situationer som håller dem nere för att därefter ta tag i och påverka sina liv på ett annat sätt. Empowerment betyder härmed både målbestämning och resurs som fordras för att nå dessa mål (Askheim & Starrin, 2007:18). Grundläggande för empowermentarbetet är den positiva synen på individen som anses vara aktiv och handlingskraftig och som vill, kan och vet sitt eget bästa. Därför betonar flera organisationer kraftigt att socialarbetarnas centrala uppdrag är att motverka sociala missförhållanden, ojämlikhet och att strida mot de hinder som skapar marginalisering och maktlöshet (Ibid: 19, 29, 32).

Enligt Payne (2008) handlar empowerment om att hjälpa individer som är i behov av hjälp att återfå kraft och makt över sina liv genom att fatta olika beslut. Empowermentarbetet ska öka dessa människors handlingsutrymme och minimera intrycken av både interna och externa hinder för att de ska återfå makt, öka deras förmåga och självförtroende. "Empowermentpraktik hjälper individer och grupper att komma över sociala hinder för självförverkligande inom ramen för existerande sociala strukturer" (Payne, 2008:418–419). Cross och Beresford (1994) beskriver i Payne (2008:423) att det sociala arbetet bör vara av participativ art. Detta ska ge människor rätt att vara involverade och delaktiga i olika beslut och åtgärder som berör dem. Ett participativt empowermentbaserat arbete visar på den demokratiska värdegrunden för hur det sociala arbetet bör vara. Den stärker människors ansvarighet, ger utrymme för utveckling av tjänster och hjälpmetoder samt underlättar åstadkommandet av målen för det sociala arbetet. Det leder även till att människor uppmärksammar och ifrågasätter den särbehandling som sker på institutionerna. Denna möjlighet gör att människor kan ta kontroll över faktorer som påverkar

dem. Alltså kan det leda till utvidgandet av individers självständiga resurser för ett ökat självförtroende, självkänsla, möjligheten att öka och/eller ändra sina kunskaper och färdigheter. Det participativa empowermentbaserade arbetet kan även ge upphov till utveckling av myndighetsutövning (Ibid. 424).

4.2.1 Marknadsorienterad och liberal empowerment

Utgångspunkten för dessa synvinklar på empowerment är att människan anses vara en autonom och fri varelse. Människan är den centrala punkten där bland annat politiken ska byggas upp kring. De olika sociala formerna ses som resurser för att förverkliga de individuella målen. Samhället anses härmed vara en samling av dessa sociala förhållanden som ska tillgodose individuella önskemål och behov. Därför är frihet och självständighet fundamentala för den enskilda individen. Detta ställer krav på en grundläggande syn som innebär tillit till individen då den anses vara oberoende, kompetent och förnuftig och som är bäst kapabel att fatta och ta tillvara på sina egna intressen (Askheim & Starrin, 2007: 22-23).

Dessa synsättens utgångspunkter framställer individen som ovannämnt utrustad med en inneboende autonomi, ansvar och skicklighet att göra oberoende val. Dock anses dessa egenskaper saknas helt eller delvis eller att de inte är förverkligade hos medborgarna. Därmed handlar det sociala arbetet som baseras på empowerment, om att uppmuntra och uppförliva dessa egenskaper. Den liberala empowermentstrategin handlar helt enkelt om att ta fram individernas ”riktiga jag” som tros ligga bakom sociala problem, till exempel sociala avvikelser, drogmissbruk, likgiltighet med mera. Strävan ligger i att hjälpa individerna att blomma samt att minimera de blockeringar som förhindrar individuell progression. Det sociala arbetet bygger alltså på med utgångspunkt i en målsättning att befria vårdtagarna från olika hinder. Dock bortser dessa synvinklar från samhällets ansvar gentemot individerna, samtidigt som de inte framlyfter maktstrukturerna och vilken vikt det ger för de individuella handlingskrafterna och möjligheterna för personerna (Askheim & Starrin, 2007:24–29).

Payne (2008) betonar vikten av det praktiska arbetet utifrån ett empowermentperspektiv som helhet. Det praktiska arbetet ska genomföras på ett sätt som gynnar interaktioner och lyhörighet för personers önskemål. Socialarbetarna ska även visa att de är objektiva och tillförlitliga inför

dessa behov och önskemål, samt agera på ett sätt som vårdragarna finner trovärdigt. Empowerment lägger större värde vid maktskillnader, klass och förtryck som infallsvinklar av samhället som hindrar individernas självförverkligande och som därmed måste behärskas effektivt (Payne, 2008:424).

4.3 Organisationsteori

Organisation beskrivs enligt Forsell och Ivarsson Westerberg (2007) som ett stabilare samarbete mellan människor och som har ett visst syfte att uppfylla. Organisationer är oftast uppkomna ur organisering där människor samlas eller bildar grupper för ett visst ändamål. Övergår detta ändamål till något fast som varar länge och som mer eller mindre blir självgående, bildas en organisation. Organisationer är viktiga beståndsdelar i våra moderna samhällen. Dock bör en organisation uppfylla fyra kriterier för att kunna kallas för organisation. Den ska ha en egen identitet, det ska finnas en viss struktur, ett mål och ett syfte att uppfylla samt att varaktigheten av organisationen är lång (Forsell & Ivarsson Westerberg, 2007:23–32).

Samarbete mellan människor i en organisation är väldigt viktigt. Anledningen till det är mestadels för att öka effektiviteten i dessa verksamheter, men även för att det för det mesta är det bästa sättet att utföra vissa uppgifter på. Alltså ökar effektiviteten på arbetet när människorna delar upp arbetsuppgifterna och samarbetar med varandra. På så sätt sparar de både tid, energi och pengar vilket leder till en ökad produktion. Uppdelningen av arbetet kan leda till en ökad möjlighet för människor att bli professionella inom ett visst yrke eller specialisera sig i en specifik typ av arbetsuppgift. Utan samordning kan därmed arbetsfördelningen bli ineffektiv samt att de olika arbetsmomenten inte blir kompletta (Forsell & Ivarsson Westerberg, 2007:34–36).

4.3.1 Samordning och arbetsdelning

Samordning handlar om att chefer och överordnad personal har befogenhet att besluta och ge order om vad som bör utföras i organisationen eller att både personal och chefer/överordnad personal gemensamt fattar olika beslut om hur arbetet ska se ut. Ibland kan arbetet redan vara förberett om hur det ska gå till samt i vilken ordning allt ska ske. Det kan också handla om

inlärning där tidigare studier kan komma till hands genom att se och lära sig på plats eller genom samordning mot ett bestämt mål. Alla former av samordning förekommer samtidigt mer eller mindre inom organisationer eller organiseringar eftersom de kompletterar varandra. Det kan finnas en dominerande samordningstyp inom en organisation så som direkt ledarskap, men det går nästan aldrig att helt utesluta andra former av samordning (Forsell & Ivarsson Westerberg, 2007:61–67).

Arbetsfördelning är olika strategier på hur fördelningen av arbetet går till. Exempel på detta kan vara arbetsdelning mellan klasskamrater, chefer, anställda eller till och med mellan olika enheter och specialiteter. Arbetsdelningen i de olika organisationerna ger upphov till och bör uppfylla ändamålet ökad effektivitet. Det kan ske genom att socialarbetarna samarbetar för att utreda en kvinnas situation. Då kan var och en specialisera sig in i ett ”område”, en kan genomföra samtal med kvinnan medan en annan antecknar det som sägs. På detta vis blir arbetet mer effektivt istället för att var och en ska göra allting samtidigt. Arbetsdelningen krävs eftersom det oftast fordrar resurser och energi att alla ska utföra samma sak samtidigt vilket det inte alltid är möjligt särskilt inom de större organisationerna. Därför är specialisering önskvärd eftersom det innebär ”att det finns en begränsad variation mellan olika uppgifter, moment och aktiviteter” (Forsell & Ivarsson Westerberg, 2007:44). Alltså utför varje individ ett och samma moment gång på gång (Ibid).

4.4 Våldets normaliseringsprocess

Eva Lundgren beskriver i sin bok *Våldets normaliseringsprocess* (2004) att männen kontrollerar och minskar kvinnans handlings- och livsutrymme eftersom det är en styrd och genomtänkt handling. Männen som är våldsutövare kontrollerar sin partner genom att välja ”rätt” tid och plats för att slå till. Lundgren menar att dessa män är medvetna om vad de gör då de bestämmer själva var, när och hur de ska göra för att fortsätta utöva våld och kontrollera kvinnan. För männen är våldet ett sätt att sätta gränser för kvinnans liv och isolera henne. De kan till exempel förbjuda kvinnan att gå ut och träffa andra människor än de som godkänns. Detta leder i sin tur till att kvinnans sociala liv begränsas eller försvinner helt. Fysiskt våld kombinerat med en kontrollerad accelererad isolering ger mannen/våldsutövaren ökad makt och kontroll över

kvinnans livs- och handlingsutrymme. Detta kan i sin tur leda till att mannen även får kontroll över hennes tankar, upplevelser och handlingar som gör att våldet till slut upplevs som någonting vanligt, rätt och normalt (Lundgren, 2004:25–30).

Lundgren (2004) beskriver vidare att den våldsutsatta kvinnan blir chockad i början av våldets normaliseringsprocess. Kvinnan blir förvånad över mannens våldshandlingar som i början är oacceptabelt men att hon så småningom vänjer sig vid dem. Hon börjar uppleva våldet som en normal handling och börjar så småningom anpassa sig efter det (Lundgren, 2004:49). Eftersom kvinnorna börjar uppleva våldet som något normalt och vardagligt blir det därmed svårt för dem att lämna en våldsam man. En annan orsak kan vara att kvinnorna fortfarande känner kärlek för sina män. Detta gör att de inte vågar, inte vill anmäla eller kan lämna männen i förhoppning om att det ska bli bättre. Detta sker särskilt då ”verkningarna av våld förstärks när våld, värme och omsorg växlar” (Lundgren, 2004:31). Det vill säga att den utsatta kvinnan blir bunden till den våldsamma mannen eftersom våldsutövaren oftast ber om ursäkt och förlåtelse efter varje våldstillfälle. Denna växling mellan kärlek, värme, gott, ont, slag och smekning ger mannen mer kontroll över kvinnan eftersom han lyckas göra henne bunden till honom. Ännu en orsak som gör att kvinnan accepterar våldet är att mannen lyckas övertyga henne om att det är hon som är orsaken till våldet och till hans beteende. Han lyckas övertyga henne om att det är någonting som är fel på henne och hennes beteende som gör att han har rätt att behandla henne på det sättet (Lundgren, 2004:57–63).

5. Metod

I detta avsnitt presenterar vi den valda metoden för vår studie. Vidare görs en presentation av urvalet, tillvägagångssättet, genomförande av intervjuer, metodstrategi, trovärdighet och tillförlitlighet samt den analytiska utgångspunkten. Slutligen gör vi en reflektion över studiens etiska hänsynstagande.

5.1 Kvalitativa intervjuer

Vi utgår från kvalitativa intervjuer med socialarbetare inom socialtjänsten, specifikt den personal som arbetar med att hjälpa kvinnor som har blivit eller är utsatta för våld av män i nära

relationer. "Intervju är en aktiv process där intervjuaren och intervjupersonen producerar kunskap genom sin relation" (Kvale, 2009:34). Den kvalitativa intervjun hjälper oss att komma närmare informanten och få en djupare förståelse om det hen säger eftersom det är informanternas ord och erfarenhet om deras arbete som har störst betydelse för vår studie. Anledningen till den valda metoden är "den flexibilitet som intervjun rymmer som gör den så attraktiv" (Bryman, 2002:299). Samtidigt som det ger oss bättre och djupare insyn (Trost, 2010:25) på hur socialarbetarna betraktar fenomenet (mäns våld mot kvinnor i nära relationer) och hur de arbetar med det.

Fördelarna med kvalitativa intervjuer kan bland annat vara flexibilitet och möjlighet till djupa svar på samtliga frågor. Det ger också en djupare förståelse av hur informanten tänker och känner, det ger alltså en subjektiv förståelse av den andra. Nackdelarna med kvalitativa intervjuer kan bland annat vara tid eftersom dessa är tidskrävande och ställer höga krav på objektivitet av oss som intervjuare i analyseringsprocessen (Trost, 2010:74–76).

Vi har använt oss av semistrukturerade intervjuer (Bryman, 2002:301) eftersom denna form av intervjuer ger informanten mer frihet och utrymme att svara på intervjufrågorna öppet och på sitt eget sätt. Det krävs dock att frågorna är öppna så att det ger den intervjuade personen utrymme att berätta en berättelse. Detta medför och ökar möjligheten att jämföra olika intervjuer med varandra.

5.2 Urval

De avgränsningar som återfinns i denna uppsats är att hänsyn endast tas till och utifrån socialtjänstens perspektiv på vilka hjälpinsatser de erbjuder våldsutsatta kvinnor. På grund av tidsbrist, sekretess samt arbetsbelastning i kommunerna har vi valt att undersöka studiens syfte med hjälp av fem intervjupersoner som arbetar inom fyra socialkontor i olika stadsdelar inom Storstockholm.

Vårt urval av intervjupersoner i denna studie baseras på nyckelpersoner som arbetar inom relationsvårdscentrum i Stockholm. Dessa nyckelpersoner valde vi med tanke på att de kommer i kontakt med våldsutsatta kvinnor i nära relationer. Eftersom vi söker att undersöka

socialarbetarnas subjektiva upplevelser i arbetet med mäns våld mot kvinnor i nära relationer samt vilket stöd dem erbjuder dessa kvinnor, anser vi därmed att dem kan bidra med den information vi behöver för att kunna analysera och undersöka studiens syfte (Esaiasson m.fl. 2012: 258). Urvalet av intervjupersonerna är därmed strategiskt (Trost, 2010:137–138). Dessa tänkta intervjupersoner hänvisade oss till andra personer inom samma enhet då vi ville intervjua fyra till sex socialarbetare, därtill fick vi intervjua två socialarbetare, en behandlare och två chefer. Detta medför att vårt urval även baseras på snöbollsurval enligt Trost (2010:138; 141). Dessa urvalsmetoder lämpar sig bäst vid kvalitativa studier och intervjuer vilket är det som vår uppsats bygger på.

5.3 Tillvägagångssätt

Vi har mailat och ringt flera stadsdelskommuner inom Storstockholm för att få tag på intervjupersoner. I mailen presenterade vi oss själva samt vad vi ämnade studera. Vi frågade ifall någon hade tid och möjlighet att ställa upp på en intervju som vi uppskattade skulle ta mellan 30 och 60 minuter. 12 mailförfrågningar skickades, varav endast fyra tackade ja till att bli intervjuade. Tre stycken tackade nej på grund av arbetsbelastning och resten svarade inte alls. Därefter ringde vi ytterligare några socialarbetare inom varje vald stadsdel varav en lyckades vi få tag på och avstämma intervjutid med. Totalt intervjuades fem socialarbetare.

5.4 Genomförande av intervjuer

I början av intervjun presenterade vi oss själva och studiens syfte igen så att intervjupersonerna är medvetna om vad vi ämnade undersöka. Vi frågade även om samtycke att spela in intervjun och var måna med att förklara att inspelningen endast kommer att vara tillgänglig för oss och studien. På samtliga intervjuer var vi två närvarande intervjuare där vi utgick från en intervjuguide (se bilaga) som vi använde oss av för att genomföra intervjuerna. Bägge intervjuare turades om att ställa frågorna och möjliga följdfrågor för att samtalet skulle bli naturligt. Detta anser vi gynnsamt för oss då den ena intervjuaren kanske missar att ställa en fråga, eller en följdfråga som den andra inte tänkte på. Efter samtycket spelades intervjuerna in med en till två

smarttelefoner. För att skydda anonymiteten av våra intervjupersoner har vi valt att använda oss av fiktiva namn och behålla deras arbetsplatser anonymt (Vetenskapsrådet, 2002:7–12).

Den första intervjun hölls med “Johanna” och pågick i cirka 55 minuter. Den andra intervjun hölls med “Lovisa” som pågick i cirka en timme. Tredje intervjun pågick i en timme med “Tove” i hennes samtalsrum/behandlingsrum. Fjärde intervjun hölls med “Linn” och pågick i cirka 50 minuter. Den femte intervjun höll vi med “Maria” som pågick i cirka 50 minuter. Samtliga intervjuer genomfördes under november månad 2015 i respektive stadsdelskommun. Nedan presenteras samtliga intervjupersoner:

Johanna -Socialsekreterare, arbetar inom vuxenheten som specialist i relationsvåldscentrum sedan augusti 2015.

Lovisa -Socialsekreterare i relationsvåldsteamet sedan augusti 2015.

Tove -Socionom och jobbar som behandlare i kvinnofridsteamet sedan 2013.

Linn -Gruppchef för relationsvåldsteamet och ekonomiskt bistånd sedan januari 2015.

Maria-Gruppchef inom relationsvåldsteamet sedan 2013.

5.5 Kodning av material

Vi valde att lyssna på och transkribera vårt material när vi intervjuade klart samtliga intervjuer för att inte påverkas av den ena informantens svar inför nästkommande intervju. I transkriberingen valde vi att behålla intervjupersonernas exakta formulering, dock använde vi oss av kommatecken och punkter i citaten för att underlätta läsförståelsen. Kodning och sortering av empirin är de första stegen i analysprocessen (Hjerm m.fl. 2014: 45-63), därför kodade vi och sorterade materialet efter transkriberingen. Vi kodade materialet utifrån vår intervjuguide där svar som hängde nära samman kopplades ihop. Dessa svar sorterade vi i fem olika teman som vi använder oss av i resultatdelen. Dessa är, normalisering av våld i nära relationer; samhällsstruktur och förändring; makt och empowerment; samordning och samverkan samt

resurser och hjälpinsatser. Vi valde att dela in resultatet i olika teman för att underlätta jämförelsen och kopplingen till våra valda teorier och tidigare forskning.

5.6 Metodstrategi

Studien utgår från en blandning av ansatserna induktion och deduktion, alltså abduktion. Denna metodansats är grunden för hur uppsatsen är uppbyggd. Induktion är den ansats vars slutsats fattas generellt utifrån enskilda fall eller observationer. Deduktiv ansats ger forskaren möjlighet att utifrån teori och tidigare studier hitta på en hypotes och pröva sig fram genom forskning att analysera och finna huruvida hypotesen stämmer eller förefaller i verkligheten. En deduktiv ansats ger möjligheten till att slutsatsen är förändringsbar beroende på tidigare studier och angreppssätt till skillnad från induktiv metodstrategi. Därmed är vår uppsats byggd på respektive del, nämligen abduktion då vi valde att välja ut teorier och tidigare forskning i början men att vi även lät den samlade empirin vägleda oss till dessa (Fejes & Thornberg, 2015: 23-25).

5.7 Trovärdighet och tillförlitlighet

Trovärdighet och tillförlitlighet eller pålitlighet är begrepp som belyser hur noggranna och systematiska forskarna har varit under forskningsprocessen. Hur trovärdiga och tillförlitliga resultaten är beträffande tillvägagångssättet med datainsamlingen och analysen av dessa (Fejes & Thornberg, 2015:258–259). Hjerm m.fl. (2014:83–85) menar att dessa begrepp utgör ett mått för bedömningen för kvalitativ forskning. Därmed har vi valt några frågor att besvara för att försäkra oss om att uppsatsen håller ett bra mått. Exempel på dessa frågor är “finns det ett kritiskt förhållningssätt till den egna studien, dess teori, tidigare forskning, metodansats och resultat”, “finns det en klar beskrivning av hur data har samlats in och hanterats” samt “hur väl besvarar resultatet forskningsfrågan, alltså studiens syfte och frågeställning” (Hjerm m.fl. 2015:257–258).

Studien baseras på fem intervjuer på ungefär en timme vardera. Detta är bra mängd information relaterad till den tid vi är begränsade till. Det hade dock varit ännu bättre med en till intervju för att öka mängden data och variation. Empirin tematiserades och analyserades med hjälp av teorierna och tidigare forskning för att besvara våra frågeställningar.

5.8 Analytisk utgångspunkt

Uppsatsens analytiska utgångspunkt bygger på den hermeneutiska läran eftersom vi vill ta reda på socialarbetarnas uppfattning om deras arbete med våldsutsatta kvinnor i nära relationer samt vilka hjälpinsatser dem erbjuder dessa kvinnor. Hermeneutiken möjliggör en tolkning och ger en djupare förståelse för att analysera intervjuarnas berättelser. Därför anser vi att detta perspektiv är lämpligast för att kunna analysera, förstå och tolka intervjupersonernas berättelser.

5.8.1 Hermeneutik

Hermeneutik är en tolkningslära som ger oss möjligheten att skapa förståelse och mening med bland annat texter och språkliga uttryck. Utgångspunkten för hermeneutiken är att människor kan tolka och hänföra sina handlingar en mening. Dessa meningsfulla företeelser är att de först måste tolkas för att sedan kunna förstås eftersom vi inte förhåller oss objektivt till världen, alltså som en värld för sig. Eftersom vi tolkar, omvandlar och anpassar världen till oss och våra liv måste vi därför tolka vår tolkning av världen igen för att kunna förstå den (Helleday & Wikander, 2007: 21-22). Genom hermeneutiken söker vi att förstå socialarbetarnas arbetssätt med våldsutsatta kvinnor genom att tolka och analysera deras berättelser. Den hermeneutiska läran hjälper oss därmed att förstå hur dessa socialarbetare väljer att agera beroende på hur de upplever sin situation. Att kunna förstå andra människors handlingar beror på att vi går tillbaka till oss själva, till vår förståelse om hur vi tänker och känner innan vi handlar på ett visst sätt. Detta gör det möjligt för oss att förstå andras känslor och upplevelser eftersom vi sätter oss in i andras upplevelser för att förstå situationen. Alltså ger den hermeneutiska läran oss det som kallas för empatisk förmåga som möjliggör denna förståelse (Thurén, 2007:94–95).

En nackdel med ett hermeneutiskt analysverktyg är den osäkerhet som kommer till följd av de subjektiva tolkningarna av andras känslor, upplevelser, tankar och berättelser. Eftersom hermeneutiken är en tolkningslära, medför detta en risk för forskaren att misstolka informationen den får tillgång till. Det ökar osäkerheten som gör att forskaren kan tillskriva sina egna känslor, tankar och upplevelser på andra och på informationen (Thurén, 2007:97). Därför måste varje tolkning som forskaren gör, betraktas och förstås utifrån dennes förförståelse, eftersom det är hans egna erfarenheter, upplevelse och tankar som formar den information som andra uppger

(Starrin & Svensson 1994:59). Det som försvårar ett arbete som utgår från en hermeneutisk tolkningslära är de klara riktlinjerna och de steg som måste följas för hur en tolkningsprocess ska gå till och se ut. Detta ställer därmed höga krav på forskaren att vara bland annat saklig och objektiv (Ödman, 2007).

5.9 Etiska hänsynstaganden

När en forskare väljer att genomföra en studie eller en undersökning är det viktigt att hen tar hänsyn till att förhålla sig etiskt korrekt. Det vill säga att hen visar respekt för informanterna om vad som gäller för deras rättigheter och värdigheter. Dessutom måste forskaren vara ärlig både med informanterna men även i sitt arbetssätt och gentemot sin forskning (Trost, 2010:95). Informanterna ska inte drabbas av skada på grund av sitt deltagande i en studie eller en undersökning, därmed krävs det att forskaren handlar etiskt (Hermerén m.fl. 2011:18). Därför valde vi att, inför varje intervju presentera oss själva och studien, eftersom det är av stor vikt att informanterna har kännedom om sin roll (Kajiser & Öhlander, 2011:51). För att skydda våra informanternas integritet och anonymitet så att de känner sig trygga att lämna ut information, har vi valt att ändra deras namn och använda oss av påhittade namn. Vi har även valt att inte nämna vilken stadsdel de arbetar i (Trost, 2010:61). Inför varje intervju har vi bekräftat intervjuernas samtycke till utförandet av intervjun samt inspelningen av dessa (Vetenskapsrådet, 2002:9–10).

6. Resultat och analys

I följande avsnitt redogörs för studiens resultat som är indelade i fem olika teman. Dessa teman är, normalisering av våld i nära relationer; samhällsstruktur och förändring; makt och empowerment; samverkan och samordning; samt resurser och hjälpinsatser. Indelningen av resultaten har gjorts för att skapa struktur och översikt över studiens resultat.

6.1 Normalisering av våld i nära relationer

Våld i nära relationer som tidigare nämnts är ett mångfacetterat problem som är komplext och ligger på olika plan. Det kan handla om psykiskt, fysiskt, objektiva och sexuella våld. Undersökningar och den samlade empirin visar på att våldet är ett stort samhällsproblem som

kan drabba de flesta oavsett ålder, kön, bakgrund och så vidare. En av intervjupersonerna, Lovisa berättar i nedanstående citat vad hon anser om mäns våld mot kvinnor i nära relationer.

Det är ett jättestort problem, det är ett dolt problem, mycket mer förekommande än vad man kan tro. Också att personerna vi möter kanske inte ser allt våld själv, för de har blivit så normaliserade i det så att de minimerar våldet som har varit, och jag ser det som ett jättestort problem. Det kan vara väldigt underliggande i många sjukdomar, fysiska kramper men också kramper, så bör man undersöka där och det är ett jämställdhetsproblem.

Samtliga informanter påpekade att vissa kvinnor inte alltid är redo att bryta den våldsamma spiralen och några av dem väljer att åka tillbaka till den våldsamma personen. Detta menar informanterna beror på att våld som ord i sig låter mycket grovt i de utsattas öron, men också att dessa våldsutsatta kvinnor är så pass normaliserade i våldet att de inte kan se det. Därför är socialarbetarnas uppgift bland annat att definiera vad våld är och bidra med kunskap och information till dessa personer. Lundgren (2004:25–31) menar att våld normaliseringsprocessen är en kontrollerad, styrd och genomtänkt handling av männen som misshandlar. Detta sker för att männen ska kunna få ökad makt och kontroll över kvinnans livs- och handlingsutrymme. Vi kopplar Lundgrens teori med Franzéns teori om intentionell makt (2010:87). Franzéns menar att intentionell makt är makt som en person har och som används med en bestämd avsikt. I början kan våldet komma som en chock för kvinnan, men att hon med tiden börjar anpassa sig efter dessa handlingar och börjar tycka att det är normalt. En orsak till varför den våldsutsatta kvinnan väljer att stanna kvar hos mannen och inte anmäler honom är att hon känner kärlek för mannen och har en förhoppning om att det kommer att bli bättre. Detta visar även undersökningen från Frenzel (2014:98) som understryker att det är endast 4,9 procent av fallen som väljer att anmäla händelsen de råkat ut för. Johanna och Lovisa beskriver i nedanstående citat hur en våldsutsatt kvinna tänker då hon är inne i våldets spiral.

Det är normaliseringsprocessen som de här kvinnorna lever i. De har och tror att det kommer bli bättre. Det kanske bara de här stunderna, det är oftast på grund av det att man tror att det kommer att lösa sig och det här är sista gången, man kommer att söka hjälp. Då har man ofta också internaliserat våldet ganska djupt, så att det blir en del av

vardagen. Man har ändrat betydelse eller meningen på våld, till exempel, det är inte våld, det är svartsjuka eller det är någon psykisk sjukdom.

Anledningen till varför man förnekar är att man har blivit så normaliserad i våldet och det kan också bero på att man tar till sig det våldsutövaren säger. Man har varit inne i det så mycket, man tror på det den säger så att man tänker nej men det är nog inte så farligt eller nej men det är väl inte våld för våld som ord är väldigt grovt.

Citaten ovan ger belägg för vad som framkommer både i Lundgrens, Franzéns och Frenzels (2014) studier. Johanna förklarar att kvinnorna lever i ett förhållande där stunder av kärlek, värme och våld växlar. Männens lovar att de ska förändras och söka hjälp för sina handlingar men att det aldrig sker och så kan det fortsätta. Männens ber ena stunden om förlåtelse, och andra stunden blir de våldsamma. Detta leder till att mannen lyckas göra kvinnan bunden till honom då "verkningarna av våld förstärks när våld, värme och omsorg växlar" (Lundgren, 2004:31). Lovisa bygger vidare på detta genom att säga att normaliseringsprocessen avtrubbar kvinnans tankar, känslor och beteenden så småningom, det leder till att hon börjar tro och ta åt sig det mannen säger åt henne. Kvinnan blir avtrubbad enligt Lundgren (2004:57–63) på grund av att mannen lyckas övertyga henne om att det är hennes fel att han beter sig sådär. Felet ligger hos kvinnan eftersom hon beter sig på ett visst sätt som han inte gillar. Därför börjar kvinnan tro att våldet är något som hon bär ansvaret för, vilket är en del av orsaken till varför hon stannar kvar med mannen. Det mannen gör, genom att handla med en bestämd avsikt tyder på att de utövar makt och kontroll (Franzén, 2010:87).

6.2 Samhällsstruktur och förändring

Det är ett samhälle som är uppbyggt på männens hegemoni. Det är uppbyggt på att männen ska ha makten, det är mannen som ska bestämma. Kvinnan har en objektiviserad roll så det är ett strukturellt problem, sedan finns det ju biologiska förklaringar också men det största är strukturellt.

Johanna menar med ovanstående citat att orsaken till våldets uppkomst ligger främst i samhällsstrukturer, som de andra intervjupersonerna håller med om, i synnerhet Tove som säger att "man kan både tänka politiskt, alltså rent strukturellt. Maktstrukturer i samhället utgår från

männens norm”. Johanna menar att eftersom vi har ett samhälle som bygger på att mannen är överordnad kvinnan, ger det honom per automatik större handlingskraft och mer makt. Detta kopplar vi tydligt med den strukturella makten som Franzén (2010) diskuterar. Författaren menar att den typen av makt ligger i att samhällets strukturer består av en bestämd ordning av förhållanden mellan olika positioner som fördelar individer i olika och ojämlika positioner (Franzén, 2010:87). I och med att människor får en ökad makt till följd av samhällets sociala ojämlikhet kan detta begränsa och förminska individers möjlighet till kontroll och självbestämmande över sina handlingar (Bauman & May, 2004:89). Detta förtydligas mer i det Maria och Linn säger, nämligen:

Det är patriarkalt samhälle vi fortfarande lever i, det kan vi alla vara ganska överens om. Mäns våld mot kvinnor handlar mycket om maktstrukturer i samhället och sedan också hemma med familjen.

Samhället påverkar mannen att begå brott mot kvinnan, det är ju tillåtet. Det är de strukturer som råder att kvinnan underläggs mannen, det är ju själva grunden.

Eftersom samhällsstrukturerna är en av orsakerna till uppkomsten av mäns våld mot kvinnor i nära relationer enligt våra informanter, kan de genom förändring leda till en minskning av problematiken. Maria tycker att “man behöver förändra hela samhällets grundstruktur”. Lovisa, en annan informant ger förslag i nedanstående citat på hur människor bör agera för att minska problematiken och menar att orden barn hör- hemma, i skolan eller på förskolan- påverkar dem och deras syn på människorna. Utifrån det kan deras handlingar påverkas och avfärgas både i nutid men även i vuxen ålder. Går vi tillbaka till vad Franzén (2010) säger finner vi att bilder och ord som är diskurser, påverkar och skapar en form av beskrivning på hur människor tolkar och förstår olika fenomen. Vissa ord och fraser kan därmed komma att tolkas negativt vilket i sin tur skapar den identitet det ordet eller fenomenet har, exempelvis *kunskap*. Dessa har i sin tur en viss makt, nämligen diskursmakt. De är svåra att förändra direkt men genom att ändra exempelvis ordföljden och följden på fenomenet kan man skapa motstånd, vilket gör att den negativa klangen på det ordet eller det fenomenet ändras till något positivt (Franzén, 2010:95–98).

Lovisa säger följande angående förändringsarbetet:

Jag tänker att det är strukturer som behöver förändras redan från barnsben och hela vägen upp, hur pratar man med varandra, hur betar man sig, vad är okej vad är inte okej. Det här med att man redan på dagis om en pojke luggar dig, slår dig, han är säkert kär i dig. Vad sänder det för signaler både till henne och till honom, vad är okej och inte okej att göra, rent genustänk.

En annan informant, Johanna, sa följande:

Om vi ska prata förebyggande arbete, så är det arbete med barn och skolor och ganska stor insats på hur man arbetar, hur man påverkar de framtida generationer i att respektera kvinnor som jämlika, det skulle göra ganska mycket.

För att kunna göra skillnad och minska våldet finns det fler saker att göra utöver skolan som intervjupersonerna föreslog. Det ligger helt enkelt på flera plan där även människor som inte arbetar med socialt arbete kan påverka och göra skillnad, så som Tina uttrycker:

Börja med småbarn, föräldraskap, börja brett i samhället, vad står det i pressen hur ser det ut och sen måste man hitta sin nivå, man kan arbeta politiskt eller arbeta aktivt eller tänka att det här gör jag, jag gör skillnad för de här människorna. Men det ligger på alla nivåer.

Flera av informanterna påpekade att arbetet med våldsutövarna är en stor del i förändringsarbetet. De trycker på att en viktig del i det förebyggande arbetet bör ligga i hjälpinsatser för de män som utövar våld. Lovisa menar att det krävs stort engagemang från männen själva samt att de behöver erkänna att de har ett problem och är i behov av hjälp för sitt problem eftersom hon som socialarbetare inte kan tvinga på en insats. Informanten Johanna berättar att det idag finns privata avdelningar som hjälper våldsutövare men att hon gärna vill se att det blir mer inkluderande i socialtjänstens ansvar där en särskild utförare arbetar med våldsutövarna. Nedanför citeras Johanna och Lovisa som säger:

Det största som skulle behövas i Stockholm stad är en utförare som arbetar med våldsutövare. Det som finns är bara mäncentrum och det är bara privat. Vi är på gång

men det är stor brist där. Vi behöver verkligen resurser för att förbygga våld. Om vi arbetar bara med våldsutsatta, arbetar vi inte förebyggande, utan vi tar hand om de kvinnorna som blir våldsutsatta. Vi måste arbeta med våldsutövare också.

Om jag tänker på våra insatser, där finns det ju att vi kan ge insatser för våldsutövarna, dels samhällsinformation och också så finns det samtalsstöd för våldsutövare, men det förutsätter att våldsutövaren tar ansvar för sina handlingar och är beredd att arbeta på det, precis som vilken insats som helst.

Ett annat förslag kom från Linn som tyckte att stor vikt bör ligga i förändringsarbete med lagarna, i synnerhet brottsbalken. Hon säger att arbetet med att höra både parterna innan någon döms är bra men att det krävs tuffare domar mot de som utövar våld. Hon uttrycker sig på följande sätt:

Sedan tycker jag att man kan vara lite för tuffare med våldsutövaren för där blir ju annorlunda naturligtvis eftersom då presumerar vi att den här personen är våldsutövaren.

Lovisa och Maria bygger vidare på detta genom att trycka på att straffen mot våldsutövarna bör bli strängare eftersom de tycker att en månad eller två i fängelset inte räcker:

Åklagare ska bli mer generella med kontaktförbud eller vistelseförbud, alltså att man inte får vistas i ett område. Sen är det ju en sak om åklagaren fattar det beslutet, kommer han att följa det då? Det vet jag inte.

Skulle de här männen bli dömda, så är straffen väldigt låga, en månad eller två i fängelse liksom. Det beror självklart på våldet då och så vidare.

Den marknadsorienterade empowermentarbetet lyfter fram diskussionen att samhället, marknaden och politiken är och bör vara uppbyggt kring människorna så att de kan förverkliga sina drömmar och mål, inte tvärtom (Askheim & Starrin, 2007:22–29). Vår tolkning av det Linn, Lovisa och Maria säger i föregående citat med hjälp av den marknadsorienterade empowermentarbetet är alltså att lagen och samhället i stort ska formas efter hur dessa våldsutövare agerar så att straffen blir hårdare. Det går alltså inte att forma en lag som alltid ska

gälla oavsett tid och plats, i viss mån går det men dessa bör formas allt eftersom då samhällsfenomenen är föränderliga. Det praktiska arbetet ska alltså präglas av tillit och lyhörddhet som gynnar människors samverkan och önskemål som de finner positivt och trovärdigt (Payne, 2008:424).

6.3 Makt och empowerment

Enligt Franzén (2010) anses relationen mellan exempelvis socialarbetare och klient tillhöra den relationella maktformen som är en kombination av strukturell och intentionell makt. Franzén menar att det finns en bestämd maktrelation redan innan klienten och socialarbetaren möts, alltså strukturell makt som är oberoende av båda två. Denna är ojämn på grund av att klienten befinner sig i en svag position som samtidigt är i behov av hjälp och stöd från socialarbetaren, medan socialarbetare är en myndighetsperson som har makten att både bestämma om klienten får hjälp eller inte och ifall den vill dela med sig av sina kunskaper och i vilken grad i sådana fall (Franzén, 2010: 89-93). Lovisa, en av våra informanter sa följande när frågan ställdes om hur hon arbetar utifrån ett maktperspektiv då hon har en viss maktposition i samband med sitt yrke.

För mig är det jätteviktigt att jag inte bestämmer saker och ting för då blir det en parallellprocess, hon lämnar en relation där hon är utsatt för makt. Jag har makt, så är det, men det är viktigt för mig att jag inte utsätter henne för ytterligare trauman utifrån mina beslut. Därför är det viktigt att vi gör saker tillsammans, men att det är jag som bestämmer men att jag är medveten om det och de processerna som sker.

Lovisa menar att hon är medveten om att det råder en maktobalans i samband med hennes position som socialarbetare men att hon försöker undvika detta genom att inkludera kvinnorna i arbetet med dem. Denna maktobalans mellan de båda aktörerna behöver därmed inte alltid innebära något negativt, "makten i sig behöver inte vara någonting dåligt eller ondskefullt, eftersom makt kan användas till olika syften" (Skau, 2010:36). Exempel på hur makten kan användas av myndighetsutövare återfinns i nedanstående citat från Linn och Tove:

Vi har personer som har fått avslag på skyddat boende till exempel, och oftast inte direkt utan vi gör ju en bedömning om det är skyddat boende eller inte. Sedan kan man

inte fastna i ett skyddat boende om man inte behöver det, man behöver också komma vidare. En eller två har vi fått avsluta det skyddade boendet för.

Absolut det är ju jag som bestämmer när de får komma, jag bestämmer när tiden är slut, jag på något sätt kan bestämma att nästa vecka kan jag inte träffa dig, den makten har jag men sen hoppas jag att det är där det stannar... Det är klart att det blir en maktobalans för det är jag som, det här är mitt utrymme men jag hoppas att det inte sträcker sig längre.

Linn menar att makt finns och att de ibland är tvungna att använda det genom att bestämma över en klient som ovannämnt. Detta sker dock i undantagsfall och endast i syfte att hjälpa kvinnan för att gå vidare till nästa fas i livet för att inte fastna i det skyddade boendet. Därmed är hon medveten om att hennes makt kan komma att sättas på spel och att hon är tvungen att bestämma över klienten. Alltså utgår Linn från den så kallade intentionella maktformen som Franzén (2010:87) diskuterar. Den intentionella makten handlar om att en aktör har makten att bestämma över någon, alltså utgår Linn i detta fall från ett bestämt mål och använder makten som medel för att nå ett visst syfte som i detta fall anses vara positivt för klienten enligt henne.

För att minimera denna maktobalans och förhindra att situationer där socialarbetarna tvingas bestämma över klienten, utgår socialarbetarna som vi intervjuat, från ett empowermentarbete där utrymme skapas för klienten att själva bestämma, ge förslag på vad de behöver och i vilken takt arbetet ska ske. I Johannas, Linns och Lovisas nedanstående citat framlyfts exempel på hur socialarbetarnas arbete ser ut för att minska maktobalansen som råder.

Det mesta av det sociala arbetet utgår från empowerment. Det är kvinnan som ska hjälpa oss. Socialtjänsten och socialtjänstlagen vill stärka individens möjligheter, det är det som genomsyrar vår organisation. Att man aldrig underskattar personens förmåga, det är viktigt att vi inte tar över utan man gör saker tillsammans.

Vi arbetar med att individen är en vuxen person som fattar beslut. Vi arbetar för att individen ska ta makten över sitt liv.

Min uppgift är att informera och bekräfta de sakerna som hon har gjort, de positiva sakerna hon har gjort så att hon kan liksom lyftas mer och mer av det och får henne att

ta mera ansvar. Jag gör inte allting utan vi delar på det, det här är någonting vi arbetar på tillsammans. Det är inte jag som är fixaren Lovisa utan att hon kan växa sen är också min uppgift att se fixar hon det.

Empowerment är "att tillägna sig styrka, kraft och makt, alltså att individer eller grupper som visar sig vara i en svag ställning ska kunna införskaffa sig styrka som kan ge dem kraft att bryta sig ut ur sin hjälplöshet" (Askheim & Starrin, 2007:18). Empowerment innebär att sambandet mellan den särskilda individens livssituation och de statliga och sociala förhållandena är viktigast. Utgångspunkten är att förstärka dessa enskilda individer och/eller grupperna på ett sätt som ger dem kraft att ändra den situation som ger upphov till att de befinner sig i en låg och hjälplös position. Det handlar helt enkelt om att stärka deras kontroll över sina egna liv. Detta innebär att människorna får ökad självkänsla, starkare självbild, mer kunskaper och färdigheter att handla och bestämma över sina liv (Askheim & Starrin, 2007: 19-20). Detta förtydligas och bekräftas i det intervjupersonerna sa i föregående citat vilket ställer höga krav på att socialtjänsten tar hänsyn till och arbetar med kvinnor som är i behov av hjälp. Det krävs alltså stor självkänedom och uppmärksamhet på den makt socialarbetarna har och hur de arbetar med dessa våldsutsatta kvinnor för att inte utsätta dem för mer kontroll. Socialarbetarna ska samtidigt hjälpa kvinnorna att ta sig ur sin hjälplöshet genom samarbete och kommunikation.

6.4 Samordning och samverkan

Socialtjänsten är en form av organisation. En organisation har ett visst mål och ett visst syfte att uppfylla där flera aktörer samarbetar på flera olika plan, men även parallellt enligt Forsell och Ivarsson Westberg (2007: 23-25). Anledningen till samarbete är dels för att öka effektiviteten inom och utom organisationen men även för att det kan vara det enda sättet att utföra vissa uppgifter på. Nedanstående ger belägg för detta då våra informanter Tove och Maria berättar om hur deras organisation arbetar och är organiserad.

Jag är en insats i socialtjänsten så jag och mina kollegor, vi har fyra socialsekreterare som är porten in som är mottagningsteam sedan har vi två som arbetar lite mer med längre utredningar, och det är de som i första hand kommer i kontakt med den våldsutsatta personen och gör bedömningar och utredningar och då kan en av de

insatserna, eller det som man kan erbjuda personer som har varit våldsutsatta, det är samtalsstöd hos mig. Så det är inte mig de får kontakt med i första hand utan då har jag varit en del i processen.

Jag arbetar som gruppchef här på antivåldcenter. Antivåldcenter arbetar uteslutande med våld i nära relationer. Vi ingår organisatoriskt under försörjningsstöd men vi är en personalgrupp, fyra socialsekreterare, fyra kuratorer, en stödperson och jag som gruppchef och sedan så har vi vår enhetschef.

Dock har några av våra informanter påpekat att det finns brister i organisationen och organiseringen som är i behov av förändring och förbättring. Det krävs bland annat ett tätare samarbete mellan de olika enheterna, exempelvis ekonomiskt bistånd och relationsvåldscentrum så att arbetet blir mer effektivt. Socialarbetarna påpekar även att det krävs mer kunskap och informationsspridning inom organisationen som helhet för att kunna uppmärksamma de olika fallen på bästa sätt. Det vill säga att de olika enheterna behöver få mer konkret handledning om våldsproblematiken och hur de ska hantera den. Detta samarbete är av stor vikt för att arbetet ska bli effektivt så att de olika arbetsmomenten blir kompletta. Arbetsdelningen kan ske mellan klasskamrater, chefer, anställda eller till och med mellan olika enheter och specialiteter (Forsell och Ivarsson Westberg 34–36). Därmed kan andra enheter som är mer allmänna och som får in flera ärenden om diverse problem, genom att uppmärksamma våldet skicka det vidare till specialenheter som arbetar enbart med våld, nämligen relationsvåldscentrum. I nedanstående citat förklarar socialarbetarna Tove och Maria detta.

Jag tänker att vi behöver göra mycket inom vår egen organisation. Jag tänker kunskap, upplysning, veta vad man ska göra inom socialtjänsten, där finns det jättemycket att göra. Jag tänker att våra socialsekreterare verkligen försöker tydliggöra våra utredningar, försöker vara tydliga, be kvinnorna att ta med sig de till familjeenheten, barnenheten, familjerätten, till tingsrätten, till advokater för att få det nerskrivet.

Det finns brister självklart inom socialtjänsten, här är vi specialister på att utreda och prata om våld, men på flera håll inom socialtjänsten, så kanske man inte ens törs fråga. Om man arbetar på ekonomiskt bistånd till exempel, kanske man inte känner sig bekväm att fråga om våld.

Samarbetet sker dock inte bara inom organisationen med de andra enheterna, det sker även utanför socialtjänsten med bland annat polismyndigheter, kvinnojourer, skolor/förskolor och sjukvården. Så här sa Lovisa:

Vi arbetar väldigt nära kvinnan och nu säger jag kvinnan för det är den övervägande som jag har kontakt med och är hon också bosatt i skyddat boende så arbetar vi tillsammans med kvinnojourer så vi gör upp vad är dina uppgifter vad är mina uppgifter. Vi arbetar med polisen, vi kan arbeta med kyrkan också, vården landstingen om sådant behövs.

Det främsta samarbetet sker mellan polis och socialtjänst eftersom de anses vara en viktig aktör som kompletterar arbetet enligt bland annat Tove:

Polisen är jätteviktigt och sen är det jätteviktigt att peppa våra kvinnor att våga göra polisanmälning så att vi brukar följa med och sitta med som stöd för att våga göra polisanmälningar och sådant. Vi har ett ärende nu där vi har ett samarbete med dem där de leder oss för att det är så pass allvarligt brott.

Dock påpekar alla våra intervjupersoner att det finns brister i detta samarbete då det pågår en stor omorganisation i polismyndigheten. En av informanterna sa att de ville ha ett tätare och mer omfattande arbete med polisen "jag skulle vilja ha mer direkt kontakt med polisen eller mer att de kommer in snabbt" (Linn). Detta krävs för att som ovannämnt uppmärksamma de flesta fallen av våld så att de inte går förlorade eller få den hjälp de behöver. Lovisas och Johannas citat förklarar detta mer.

Som vi har sett så är polisen skyldiga att göra en anmälan enligt paragraf 14 gällande barn till barn- och ungdomsenheten, men vi vill ju också ha de (ärenden) som är utan barn också som gör polisanmälningar, de har vi inte fått in ännu. Söderort håller på att arbeta upp det, så vi var där och presenterade oss och att vi vill ha in alla de här ärendena, men dem hade en stor omorganisation som trädde i kraft under hösten, så de är fortfarande i startpunkten men vi börjar få in lite mera (ärenden).

Den vacklar lite ibland och det kan man säga beror på. Alltså i de ärenden som det har varit samarbete med polisen som jag har, så har det varit att polisen kanske ibland gör

sin egen bedömning och vi gör vår egen bedömning så att det är väldigt svårt, till exempel en kvinna polisanmäler en man då blir det så att man inte kan ta tillbaka sin anmälan och polisen har jättesvårt att förstå det här ibland, att kvinnan kanske inte vill samarbete, för oss är det kanske självklart eftersom hon befinner sig i olika uppbrottsfaser men jag vet inte om polisen vet om det riktigt och det kan göra att de tror ja men då kanske det inte var så allvarligt som man trodde.

Linn påpekade även att det fanns brist i samarbetet med sjukvården och att hon gärna ville se någon förändring i det. "Jag tycker att sjukvården borde vara med mera som en ingång och socialtjänsten som ett komplement, jag skulle ville se det så". Hon menar att det kan komma fler våldsutsatta till sjukvården, exempelvis då den våldsutsatta blivit fysiskt misshandlad än vad det skulle komma till relationsvårdscentrum och socialtjänsten i övrigt.

Det har nästan aldrig funnits något naturligt samarbete mellan socialtjänsten och vården. Den frågan (mäns våld mot kvinnor) har inte riktigt berört vården och alla har mycket att göra och ingen vill riktigt ta huvudansvaret så det ligger och snurrar överallt. Jag kan säga att våld i nära relationer inte har en given plats på socialtjänsten heller, den tillhör alla men ändå inte. Varför ligger den på ekonomiskt bistånd tror ni?

Samtliga intervjupersoner gav exempel på ett nära och tätt samarbete mellan kvinnojourer och socialtjänsten eftersom de arbetar tillsammans för att ordna skyddade boenden. Kvinnojourer är de som sköter dessa och socialtjänsten betalar för dem. Maria är en av de personer som bekräftar detta.

Vi har samarbete med kvinnojouren här i kommunen. Vi placerar kvinnan där och det är inget kommunalt samarbete, det är en privat verksamhet. Vi har ett veckovist samarbete med dem och det har vi med polisen också.

Samordning och samarbete med de olika enheterna både inom och utanför kommunen ser annorlunda ut enligt våra intervjuade personer. Några påpekade att samarbetet med exempelvis ekonomiskt bistånd och vuxenenheten inom socialtjänsten behöver förstärkas medan andra tyckte att samarbetet med exempelvis polis och sjukvård brister och behöver bli bättre och tätare. Anledningen till ett tätare och ett ökat samarbete är att arbetet blir bättre och effektivare vilket

konstaterats enligt både informanterna och Forsell och Ivarsson Westberg (2007:34–36). Socialarbetarna kan på så sätt hantera de olika ärendena lättare som leder till ett mer effektivare arbete för att hjälpa våldsutsatta klienter, i synnerhet kvinnor. Detta har även påvisats i tidigare forskning som påpekar att det dödliga våldet mot kvinnor i nära relationer har minskat till följd av en ökad medvetenhet om att mäns våld mot kvinnor är ett samhällsproblem, ändringar i lagen, ökade kvinnojourer och sjukvårdens framsteg gällande medicinkunskaperna (Rying, 2007: 44-45).

6.5 Resurser och hjälpinsatser

Tidigare studier visar på att socialtjänsten arbetar med två typer av hjälpinsatser nämligen långsiktiga och akuta. Båda är väldigt viktiga, dock finns det brister i de långsiktiga insatserna till följd av tidsbrist samt resursbrist. Enligt denna forskning (SOU, 2006:11) relateras dessa orsaker även till att det inte finns tillräcklig forskning eller befolkningsunderlag för exempelvis gruppverksamheter. Våra informanter bekräftar detta samt anger konkret vilka hjälpinsatser som tillhör det akuta- och de långsiktiga insatserna. En av dessa är Tove:

Akuta ryck, folk står med resväskor här eller bara står hals över huvudet kommer hit och behöver åka till skyddat boende. De långsiktiga är bostadsförturer, stödsamtal, ekonomiskt, lite arbete, sen har vi även kompotten ärende, samarbete med andra kommuner där man till exempel inte kan stanna i sin kommun för det är för farligt och då kan man genom kompotten placera i andra kommuner och vi kan även få kompotten ärenden hit för man kan inte bo kvar.

De långsiktiga resurserna beskrivs ytterligare av Lovisa:

De långsiktiga insatserna är ju samtalsstödet, de kan vara under en längre period enskilt. sedan när handläggaren/behandlaren anser att tiden är mogen så kan de få gå till en gruppverksamhet istället där de får träffa andra utsatta för att dels se att jag inte är ensam i det här och även att de får utbyta erfarenhet med varandra. Sen är det boendelösningarna och det kan vara så att du behöver byta kommun och då måste vi ordna allt i den nya kommunen. Även förnya skyddsuppgifter tillhör långsiktiga insatser för de är tidsbegränsade.

Samtliga av våra intervjuade personer anger att det inte finns tillräckligt med tid och resurser för att kunna utföra sitt arbete så som de önskar. Det finns exempelvis brist i uppföljningen av de olika ärendena, brist i skyddade boenden som är specialanpassade för olika grupper exempelvis de som har ett missbruk eller funktionsnedsättning, det finns även brist i kunskapsspridning utanför socialtjänsten. Dessa brister antas vara enligt våra informanter på grund av både tidsbrist, resursbrist samt arbetsbelastning. Gällande arbetsbelastning sa Lovisa följande “ jag hinner inte göra det här finliret som jag behöver göra i de andra ärendena så det är rätt sårbart med två stycken handläggare”. Tidigare studier visar även på att 11,4 procent av kvinnor som har varit utsatta för våld inte känt att de fått tillräckligt med stöd och hjälpinsatser (Frenzel, 2014:81–83). Detta relateras tillbaka till de brister våra informanter angav. Johanna berättar följande:

Vi behöver mer resurser, mycket mer, hela samhället tror jag behöver det. Det finns en hel del resurser men det räcker inte tyvärr. Jag tror för det första att det skulle behövas kanske mer kartläggning om hur situationen ser ut, att man gör mer omfattande arbete. Skicka ut enkäter och fråga hela kommuner, har du blivit utsatt för våld? Vet du vart du kan vända dig? Och så vidare.

Tove och Maria sa följande angående de brister som finns inom socialtjänsten och varför de inte har möjlighet att sprida kunskapen om mäns våld mot kvinnor till allmänheten.

Inte direkt och det är inte vårt uppdrag, men vi kan känna att vi vill det. Vårt uppdrag är mer att sprida kunskap till våra kollegor. Sedan finns det andra, jag tänker det finns en fritidsgård i Vårby gård som arbetar jätteaktivt med den här frågan. De har en chef som arbetar mycket med förebyggande attityder. Vi kan göra det indirekt men inte direkt. Ja det skulle vara bra men vi hinner inte med det, det är helt enkelt en resursfråga.

Platser för personer med funktionsnedsättning är också svår att få tag på och också missbrukande kvinnor, äldre kvinnor, för dem är det också en tillgänglighetsfråga och kvinnojourerna kan se väldigt olika ut.

Eftersom de flesta av våra intervjupersoner uttryckte att de hade på ett eller annat sätt, märkt en form av brist i arbetet, medför detta därmed ett hinder i deras arbete. Några personer angav att de

kände att de inte hade tillräckligt med tid för att exempelvis sprida kunskapen vidare om problematiken till andra organisationer, medan andra uttryckte att budgeten inte håller för att erbjuda alla våldsutsatta den hjälp de behöver, exempelvis specialanpassade skyddade boenden. Att kunskapen inte sprids vidare i den bemärkelsen som socialarbetaren önskar, samt att det brister i budgeten gör detta att problematiken inte minskas, förhindras eller förebyggs då de endast arbetar på nya fall som kommer in, enligt informanterna. Detta påvisas även i uppsatsens avsnitt tidigare forskning från SOU- rapporten (2006:11). Nämligen att det finns olika problem relaterat till de skyddade boende och jourlägenheter som gör att socialtjänsten förlitar sig mer på kvinnojourer.

Att brister finns inom socialtjänsten har konstaterats av både informanterna samt i tidigare forskning. Deras arbete är genomsyrat av flera aspekter, de arbetar utifrån handlingsplaner, Socialstyrelsens riktlinjer, socialtjänstlagen och flera andra metoder så som motiverande samtal (MI), lösningsfokuserat arbete, känsla för sammanhang (KASAM) och kognitiv- och beteendeterapi (KBT). Dessa metoder hjälper socialarbetare att veta hur de ska arbeta och gå tillväga för att hjälpa våldsutsatta kvinnor. "Vi arbetar enligt MI, mycket med MI, lösningsfokuserat, vi utreder enligt Socialstyrelsens verktyg FREDA för att se hur våldet har sett ut" (Lovisa). Tove och Lovisa berättar hur nyttigt det kan vara att ha olika metoder att utgå från. Till att börja med kan det vara skönt att ha något konkret att arbeta utifrån och något att luta sig mot för att hantera de olika våldsärenden som de stöter på. Tove berättar i följande citat vad hon utgår ifrån och tycker:

Sedan har jag mycket MI, motiverande samtal, känsla för sammanhang, det här med tanke på att jag har arbetat ganska länge, så att man mixar och provar och man använder lite olika. Ibland kan det vara lite KBT, lite hemläxor, men mycket är det processande tänker jag. Sedan tänker jag det här med motiverande samtal, att verkligen känna var är du någonstans? Jag kan inte vilja mer än vad du vill. Jag tänker att allt är en mix, så man får plocka lite och se vad som passar, en del vill rita jättemycket och det kan också vara ganska konkret.

Medan Johanna förklarar sitt arbete som följande:

Vi har ganska tydligt könsmaktperspektiv kan man säga, och det utgår från mäns överordning och kvinnors underordning eftersom samhället är ganska strukturerat. Det är det som genomsyrar hela verksamheten. Vi arbetar även mycket med MI och feministiskt perspektiv självklart.

Socialarbetarna utgår från som ovannämnt, olika metoder och arbetssätt för att försäkra våldsutsatta kvinnors hjälp. För att kunna arbeta med och hjälpa dessa kvinnor utgår socialarbetarna i grunden från tankesättet att kvinnan är autonom, har ansvar och skicklighet att göra oberoende val. Därför handlar det sociala arbetet om att uppmuntra och uppförliva dessa egenskaper. De strävar efter att hjälpa de utsatta kvinnorna att blomma samt att minimera de blockeringar som förhindrar deras utveckling (Askheim & Starrin, 2007: 24-29). Det sociala arbetet bygger alltså på empowermentperspektivet, med utgångspunkt i en målsättning att befria vårdtagarna från olika hinder

7. Slutsats

Syftet med studien är att ta reda på vilka hjälpinsatser som socialtjänsten i Storstockholm erbjuder kvinnor som utsatts för våld i nära relationer, samt hur socialarbetare upplever sitt handlingsutrymme för att hjälpa dessa kvinnor. Vi finner två olika former av stödinsatser som socialtjänsten erbjuder: akuta och långsiktiga. De akuta är främst skyddat boende då kvinnorna oftast kommer "hals över huvud" till receptionen och ber om hjälp, eller med en liten resväska som tyder på att de inte längre kan bo hemma. Detta innebär i sin tur att kvinnan så fort som möjligt måste åka till ett boende tills socialarbetarna utreder hennes situation. De långsiktiga stödinsatserna som socialtjänsten erbjuder är olika beroende på kvinnans situation. Det som är gemensamt för alla socialtjänster är främst stödsamtal som oftast varar i ett till två år. Andra gemensamma insatser är bostadsförturer och ekonomiskt bistånd. För att socialarbetarna ska kunna hjälpa utsatta kvinnor och erbjuda de olika hjälp- och stödinsatser utgår socialarbetarna från olika metoder, handlingsplaner och lagar som socialtjänstlagen, motiverande samtal, KBT, KASAM och empowerment. Dock finner vi att dessa stöd och hjälpinsatser som socialarbetarna erbjuder brister, på grund av tids- och resursbegränsningar. Socialarbetarna upplever att de inte har möjlighet att följa upp de olika ärendena för att förbättra sitt arbete, sprida kunskapen om problematiken samt vad de erbjuder

för hjälp och stödinsatser. Socialarbetarna kan inte heller erbjuda specialanpassade jourlägenheter för kvinnor med dubbel utsatthet så som funktionshindrade våldsutsatta kvinnor. Vi fann även att samarbetet med polismyndigheten samt sjukvården brister och behöver förbättras.

8. Diskussion

Mäns våld mot kvinnor i nära relationer berör alla människor, det är inte endast ett problem för den enstaka kvinnan som utsätts för våld. Våld i nära relationer berör inte enbart heterosexuella relationer och utövas inte heller enbart av män. Dock är mäns våld mot kvinnor förekommande i större utsträckning än i andra relationsformer och idag är det ett omfattande och stort samhällsproblem. Socialtjänsten är den myndighet som främst bär på ansvaret för att angripa och söka lösningar på dessa sociala och samhälleliga problem. De har även i uppgift att hjälpa och stödja utsatta kvinnor som är i behov av hjälp och stöd. Därmed är studiens syfte att ta reda på vilka hjälpinsatser som socialtjänsten i Storstockholm erbjuder kvinnor som utsatts för våld i nära relationer, samt hur socialarbetare upplever sitt handlingsutrymme för att hjälpa dessa kvinnor. Genom intervjuer med olika aktörer inom relationsvårdscentrum inom socialtjänsten tar vi reda på vilket stöd det finns tillgängligt för dessa kvinnor samt på vilket sätt dessa socialarbetare arbetar för att hjälpa dem.

Det som vi uppmärksammade från våra informanter är de bister som finns i deras arbete gällande de förutsättningar dem har tillgång till. De flesta socialarbetare påpekade att de inte har tillräckligt med resurser för att kunna hjälpa utsatta kvinnor på bästa sätt. Några pekade på att de inte har tillräckligt med tid för att följa upp ärendena, andra pekade på att det finns brister i specialanpassade skyddade boenden. De flesta påpekade dock otillräckligheten i samarbetet med andra organisationer, i synnerhet polismyndigheten och sjukvården. Detta finner vi väldigt förvånande och allvarligt. Vi tycker att en viktig del i arbetet för att lyckas förebygga och lösa problematiken är genom samarbete mellan olika aktörer både inom och utom socialtjänsten då problematiken inte bara berör en specifik människa. Det är ett samhällsproblem som ligger på flera olika plan och som berör flera aktörer. Detta gör att polisen och sjukvården har ett stort ansvar gentemot dessa våldsutsatta kvinnor. Dels för att kvinnorna kan komma att kontakta dessa organisationer i större utsträckning än socialtjänsten och dels för att problematiken är ett lagbrott

som männen begår. Mäns våld mot kvinnor i nära relationer leder även till diverse hälsokomplikationer för de kvinnor som är utsatta. Socialtjänsten erbjuder frivilliga insatser därför kan de inte tvinga på en kvinna att ta emot den hjälp och det stöd de erbjuder. De kan inte heller tvinga kvinnan att anmäla mannen som misshandlar henne. Därför är det viktigt att polisen är involverad från början i samtliga ärenden. Återgår vi till vad Forsell och Ivarsson (2007) hävdar om samarbetet mellan människor finner vi att det är av stor vikt för att utöka effektiviteten i deras verksamhet, samt att de olika arbetsmomenten blir kompletta då arbetet fördelas mellan aktörerna. På samma sätt kan socialtjänsten, polisen och sjukvården genom samarbete hjälpa utsatta kvinnor på ett mer effektivt och bättre sätt.

En annan punkt som våra informanter pekade på gällande samarbetet med polismyndigheten är att de ärenden som kommer till polisens kännedom och som inte inrymmer barn, ska skickas vidare till socialtjänsten efter sin utredning så att de kan följa upp och erbjuda hjälp för dessa kvinnor. Samarbetet med sjukvården tycks vara svag och behöver förbättras. Därmed delar vi samma uppfattning som våra informanter, nämligen att kunskapsspridningen om problematiken är en viktig punkt som bör lyftas upp mer och spridas i större utsträckning så att flera aktörer engageras för att hjälpa och förhindra denna. För att kunna sprida information om mäns våld mot kvinnor och sprida kunskap om var man kan vända sig vid behov, bör tid och resurser fastställas för socialarbetarna för att de ska kunna utföra den sortens arbete. Detta krävs inte bara för att kunna sprida kunskapen om mäns våld mot kvinnor för andra organisationer utan även för allmänheten. Socialtjänsten blir uppmärksammas främst genom andra organisationer som känner till deras arbete och det finner vi otillräckligt. Vi vill gärna se att socialtjänsten börjar med så som kvinnojourer gör, sprida kunskapen om vad de gör och vad de erbjuder genom att gå ut och informera exempelvis skolor, äldreboenden men även dela ut reklam via exempelvis broschyrer på tunnelbanor, sociala medier med mera. Detta anser vi är ett mer effektivt sätt att sprida kunskapen på och sprida en diskurs som kan motverka maktobalansen som råder i samhället. Samtidigt leder detta till en ökad informationsspridning om att problematiken finns i stor utsträckning i samhället som vi inte bör tolerera. Vi anser också att detta underlättar och ger möjlighet för kvinnor som är isolerade att öppna upp ögonen så att de inte normaliserar sin våldsutsatthet och fortsätter att leva i det som att det är en normal vardagsrutin.

En annan bristfaktor som en socialarbetare tryckte på är de nischade kvinnojourerna som arbetar och som kan erbjuda specifik hjälp för exempelvis kvinnor som är våldsutsatta och som har missbruksproblem, eller funktionsnedsättning. I dagsläget är de flesta skyddade boenden allmänna för alla kvinnor som är våldsutsatta. Detta tycker vi kan vara en fara då alla personer är olika, det går inte att sätta en funktionsnedsatt kvinna som är exempelvis rullstolsburen i ”vanliga” lägenheter, dessa måste vara specialanpassade för att minimera fara för dessa kvinnor.

Att kvinnan normaliseras in i våldet sker automatiskt enligt Lundgrens teori (2004). Detta sker för att männen tar rätten att begränsa kvinnan handlings- och livsutrymmen. Eftersom våldet oftast sker i hemmet anses den vara en privat angelägenhet som andra inte bör och/eller ska lägga sig i. Vi anser att denna samhällssyn påverkar oss människor att se på och tolerera våldshandlingar, vilket leder till att våldsoffer inte minskar och kvinnor fortsätter att leva i våldet. Detta innebär att som vi tydligt kunde urskilja i vår studie att mäns våld mot kvinnor sammankopplas till maktobalans som Franzén (2010) diskuterar. Vi ser tydligt hur denna maktobalans som sker främst på den strukturella nivån påverkar och reproducerar rätten för männen att vara våldsutövare i mycket större utsträckning än kvinnor. Därmed tycker vi att förändringsarbetet är av stor vikt som behöver ske redan från barnsben. Vi bör därför arbeta mot de olika föreställningarna om den machokultur som råder och den ojämna maktobalansen som sker till följd av detta. Det tycker vi utgör grunden för det förebyggande arbetet mot problematiken. Vi behöver förbättra arbetet, särskilt som socialarbetare med att minimera föreställningarna om och ändra den diskurs som rättfärdigar männens handlingar att begå våld. För att kunna göra det på bästa sätt vidarebefordrar vi den frågan till andra forskare som kan kartlägga vad som behöver ske mer konkret samt vad som är mest effektivt för att männen ska upphöra med våldet. Vi ser dock en förändring som börjar ske inom socialtjänsten. Det är dels att det finns särskilda ”centrum” för uppmärksamheten av våldet och dels att vissa socialtjänster arbetar med våldsutövarna och inte enbart med personer som är våldsutsatta. Som vi tidigare nämnt är mäns våld mot kvinnor i nära relationer ett mångfacetterat problem som berör flera aktörer. Vi anser att våld i nära relationer bottnar i bland annat strukturella maktordningar men vi utesluter inte att det finns individuella orsaker som kan påverka detta. Därför krävs arbetet med enstaka individer så väl som med samhällsstrukturer i hopp om en minskning av problematiken.

9. Referenser

Amnesty (2004) *Mäns våld mot kvinnor i nära relationer: en sammanställning om situationen i Sverige*. [elektronisk resurs]. Hämtad 2015-01-18. Tillgänglig:

<<https://www.amnesty.se/upload/files/2011/05/04/mans-vald-mot-kvinnor-i-nara-relationer-amnesty.pdf>>

Askheim, Ole Petter & Starrin, Bengt (red.) (2007). *Empowerment i teori och praktik*. 1. uppl. Malmö: Gleerup.

Bauman, Zygmunt & May, Tim (2004). *Att tänka sociologiskt*. 2., omarb. [och utvidgade] uppl. Göteborg: Korpen.

Bryman, Alan (2006), *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.) (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik.

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.) (2015). *Handbok i kvalitativ analys*. 2., utök. uppl. Stockholm: Liber.

Forssell, Anders & Ivarsson Westerberg, Anders (2007). *Organisation från grunden*. 1. uppl. Malmö: Liber.

Franzén, Mats (2010). I fråga om makt. Diskurser, resurser, kontexter. I Goldberg, Ted (red.) *Samhällsproblem*. Lund: Studentlitteratur, ss. 85-125.

Frenzel Anna (2014). Brott i nära relationer. *En nationell kartläggning*. (elektronisk resurs).

Hämtad 2015-11-15. Tillgänglig:

<https://www.bra.se/download/18.9eaaede145606cc8651ff/1399015861526/2014_8_Brott_i_nara_relationer.pdf>

Helleday, Ann & Berg Wikander, Birgitta (2007). *Fyra psykologiska perspektiv: i socialt arbete och social omsorg*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Hermerén, Göran (red.) (2011). *God forskningssed [Elektronisk resurs]*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtad: 2015-12-28. Tillgänglig på Internet:
<https://publikationer.vr.se/produkt/god-forskningsсед>

Hjerm, Mikael, Lindgren, Simon & Nilsson, Marco (2014). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. 2., [utök. och uppdaterade] uppl. Malmö: Gleerup.

Hydén, Margareta (1995). *Kvinnomisshandel inom äktenskapet: mellan det omöjliga och det möjliga*. 1. uppl. Stockholm: Liber utbildning.

Isdal, Per (2001). *Meningen med våld*. Stockholm: Gothia.

Kajiser, Lars & Öhlander, Magnus (red.) (2011). *Etnologiskt fältarbete*. 2., [omarb. och utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Kvale, Steinar (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund, Studentlitteratur.

Lundgren, Eva (red.) (2001). *Slagen dam: mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige : en omfångsundersökning*. Umeå: Brottsoffermyndigheten.

Lundgren, Eva (2004). *Våldets normaliseringsprocess*. Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS).

Payne, Malcolm (2008). *Modern teoribildning i socialt arbete*. 2., svenska utg. Stockholm: Natur & Kultur.

Rying, Mikael (2007). *Utvecklingen av dödligt våld mot kvinnor i nära relationer*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ). [elektronisk resurs]. Hämtad 2015-12-09. Tillgänglig:
<https://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f180009403/1371914725466/2007_6_utvecklingen_dodligt_vald_mot_kvinnor.pdf>

Scheffer Lindgren, Maria (2013). *Faktaboken om mäns våld mot kvinnor*. Stockholm: Vulkan (elektronisk resurs) Hämtad 2015-12-03. Tillgänglig:

<<http://www.rskriksforeningen.se/filebank/download.asp?file=/filebank/faktabokrsk.pdf>>

Skau, Greta Marie (2007). *Mellan makt och hjälp: [om det flertydiga förhållandet mellan klient och hjälpare]*. 3., [uppdaterade] uppl. Stockholm: Liber.

Socialstyrelsen (2009). *Våldsutsatta kvinnor. Ett utbildningsmaterial för socialtjänstens personal*. (elektronisk resurs). Hämtad 2015-10-31. Tillgänglig:

<https://www.Socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/8442/2009-126-237_rev1.pdf>

Socialtjänstförvaltningen (2007). *Stockholm stads program för kvinnofrid: programperioden 2006-2010*. Stockholm: Socialtjänstförvaltningen, Stockholms stad.

SOU (2006) Utredningen om socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor. *Att ta ansvar för sina insatser [Elektronisk resurs]: socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor: betänkande*.

Stockholm: Fritze. Hämtad: 2015-11-16. Tillgänglig:

<<http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2006/06/sou-200665/>>

Starrin, Bengt & Svensson, Per-Gunnar (red.) (1994). *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.

Stockholms stad (2014) Relationsvåldscentrum. [elektronisk resurs]. Hämtad: 2015-11-06.

Tillgänglig: <<http://www.stockholm.se/FamiljOmsorg/Stod-till-familj--barn/Vald-i-nara-relationer/Relationsvaldscentrum-RVC/>>

Sveriges Riksdag (2015). Socialtjänstlagen (2001:453). [elektronisk resurs]. Hämtad: 2015-11-06. Tillgänglig: <[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453/?bet=2001:453)

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453/?bet=2001:453](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453/?bet=2001:453)>

Thurén, Torsten (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. 2., [omarb.] uppl. Stockholm: Liber.

Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer*. 4., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. [Elektronisk resurs]. Hämtad 2015-01-13. Tillgänglig:

<http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/etikreglerhs.pdf>

Ödman, Per-Johanna (2007). *Tolkning, förståelse, vetande: hermeneutik i teori och praktik*. 2., [omarb.] uppl. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Bilaga

Intervjuguide:

Beskriv verksamheten och dess syfte?

Hur länge har du arbetat inom verksamheten?

Vilka är dina arbetsuppgifter?

Arbetar ni utifrån några specifika metoder, teoretiska utgångspunkter eller handlingsplaner?

Vilka förändringar behöver ske på individ- respektive samhällsnivå för att minska mäns våld mot kvinnor?

Hur många kvinnor blir utsatta för våld som tar kontakt med er?

Vilka typer av hjälp och stöd söker dessa kvinnor hos er?

Vilken typ av hjälp och stöd erbjuder ni kvinnor som är/varit våldsutsatta?

Samarbetar ni med några organisationer eller verksamheter? På vilket sätt och i vilket syfte?

Vilka kvinnor söker hjälp hos er, gällande ålder, etnicitet med mera?

Hur kan en våldsutsatt kvinnas situation se ut när hon kommer till er?

Får alla den hjälp de behöver?

Tycker du att samhället påverkar männen att begå våld mot kvinnan? Om ja, på vilket sätt?

Vad innebär ”empowerment” i ditt arbete med våldsutsatta kvinnor?

Hur har de akuta och de långsiktiga insatserna sett ut?

Vilken beredskap har förvaltningen i din kommun? Hur har kommunen tydliggjort socialtjänstens ansvar?

Vad har du för tankar om orsaken till mäns våld mot kvinnor? Hur ser du på problemet?

Får du/ni handledning i ditt arbete? Hur ofta? Individuellt eller i Grupp?

Vilka etiska dilemman kan du stöta på i ditt dagliga arbete?